

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ І МУЗЕЙНО-ТУРИСТИЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ
КАФЕДРА ІСТОРІЇ, МУЗЕЄЗНАВСТВА ТА ПАМ'ЯТКОЗНАВСТВА

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА НА ТЕМУ:

«МУЗИЧНА Україна» («УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ МУЗИЧНІ
ІНСТРУМЕНТИ: ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА»)

здобувача вищої освіти 4 курсу
першого освітнього рівня (бакалавр)
денної форми навчання, групи МС-1
Спеціальність 027 «Музеєзнавство,
пам'яткознавство»
освітньої програми «Музейно-екскурсійна
діяльність»

Савенко Олександр Павлівни

Науковий керівник: **Шандра Ірина
Олександрівна** професор, доктор
історичних наук

Харків 2022 р.

ЗМІСТ

1. ВСТУП	7
2. РОЗДІЛ I. РОЗШИРЕНА ТЕМАТИЧНА СТРУКТУРА МУЗЕЙНОЇ ВИСТАВКИ "МУЗИЧНА УКРАЇНА"	
1.1. Ідейний задум та «наскрізна проблематика».....	12
1.2. Архітектурно-художнє рішення	13
1.3. Розширена тематична структура	15
3. РОЗДІЛ II. ВВЕДЕННЯ МУЗЕЙНОЇ ВИСТАВКИ "МУЗИЧНА УКРАЇНА" ДО СИСТЕМИ МУЗЕЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ТА ЕКСКУРСІЙНА РОЗРОБКА	
2.1. Маркетингове проектування і документальна основа	24
2.2. Методична екскурсія	25
2.3. Авторське музейне свято-квест	30
4. ВИСНОВКИ	42
5. СПРИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	46
6. ДОДАТКИ	

Харківська державна академія культури

Факультет: Соціальних комунікацій і музейно-туристичної діяльності

Кафедра: Історії, музеєзнавства та пам'яткознавства

Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр

Напрямок підготовки: 02 «Культура і мистецтво» спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство»

(шифр і назва)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри
доктор культурології
Щербань А.Л.

“ ” _____ 2022р

З А В Д А Н Н Я НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

САВЕНКО ОЛЕКСАНДРА ПАВЛІВНА

1. Тема роботи: **"Музична Україна" ("Українські народні музичні інструменти: історична ретроспектива")**
"Musical Ukraine" ("Ukrainian folk musical instruments: historical retrospective")

керівник роботи – Шандра Ірина Олександрівна професор кафедри історії, музеєзнавства та пам'яткознавства, доктор історичних наук

затверджений засіданням кафедри, протокол № 3 від 15.09.2022 року

2. Строк подання студентом роботи - травень 2022 р.

3. Зміст дипломної роботи (перелік питань, які потрібно розробити):

ВСТУП

РОЗДІЛ I. РОЗШИРЕНА ТЕМАТИЧНА СТРУКТУРА МУЗЕЙНОЇ ВИСТАВКИ
"МУЗИЧНА УКРАЇНА"

- 1.1. Ідейний задум та «наскрізна проблематика»
- 1.2. Архітектурно-художнє рішення
- 1.3. Розширена тематична структура

РОЗДІЛ II. ВВЕДЕННЯ МУЗЕЙНОЇ ВИСТАВКИ "МУЗИЧНА УКРАЇНА" ДО СИСТЕМИ
МУЗЕЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ТА ЕКСКУРСІЙНА РОЗРОБКА

- 2.1. Маркетингове проектування і документальна основа
- 2.2. Методична екскурсія
- 2.3. Авторське музейне свято-квест

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

ДОДАТКИ

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з /п	Назва етапів дипломної Роботи	Строк виконання етапів роботи	При мітка
1	Вибір та затвердження теми дипломної роботи	вересень	
2	Виявлення та вивчення літератури з теми дипломної роботи	жовтень- листопад	
3	Написання тексту I розділу дипломної роботи	грудень	
4	Написання тексту II розділу дипломної роботи	січень	
5	Збір емпіричного матеріалу з теми дослідження, його опрацювання, опис	лютий- березень	
6	Написання висновків, оформлення роботи, її передзахист на кафедрі	квітень- травень	
7	Підготовка презентації та захист дипломної роботи	червень	

Студент _____

Савенко О.П.

Керівник роботи _____

Шандра І.О

**Савенко О. П. «МУЗИЧНА Україна» («УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ
МУЗИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ: ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА»)**

Спеціальність: Музеєзнавство, пам'яткознавство

Заклад освіти: Харківська державна академія культури

Харків, 2022 рік.

В дипломній роботі розглянуті українські народні музичні інструменти, їх місце у побуті і традиціях та створено музейний проект. Робота виконана на базі музейних предметів державних та приватних колекцій. Дипломна робота містить такі розділи: розширена тематична структура музейної виставки "Музична Україна", ідейний задум та «наскрізна проблематика», архітектурно-художнє рішення, розширена тематична структура, введення музейної виставки "Музична Україна" до системи музейної комунікації та екскурсійна розробка, маркетингове проектування і документальна основа, методична екскурсія, авторське музейне свято-квест. В процесі роботи зроблено висновки щодо експозиційного проекту виставки «Музична Україна».

Ключові слова: народні музичні інструменти, культура, музеї України, виставка.

Savenko O. P. «MUSICAL UKRAINE» («UKRAINIAN FOLK MUSICAL INSTRUMENTS: HISTORICAL RETROSPECTIVE»)

Major: Museology, heritage studies

Educational institution: Kharkiv state Academy of culture

Kharkiv, 2022.

The thesis examines the considers Ukrainian folk musical instruments, their place in everyday life and traditions and created a museum project. The work is made on the basis of museum objects of public and private collections. Thesis contains the following sections: expanded thematic structure of the museum exhibition "Musical Ukraine", conceptual design and "cross-cutting issues", architectural and artistic solutions, expanded thematic structure, introduction of the museum exhibition "Musical Ukraine" in the museum communication system and excursion development, marketing design and documentary basis, methodical excursion, author's museum holiday-quest. In the course of the work conclusions were made about the exposition project of the exhibition "Musical Ukraine".

Keywords: folk musical instruments, culture, museums of Ukraine, exhibition.

ВСТУП

Актуальність

Україна – європейська держава з багатими культурними традиціями, природними ресурсами і великим майбутнім. Музична культура українського народу, її збереження, вивчення і популяризація є одним з найважливіших напрямків розвитку нашої культури. Зацікавленість українського суспільства своєю історією, традиціями та звичаями, складовою яких є національна музична культура, актуалізують розгляд цієї тематики музейними засобами. Українська музична культура в цілому, і традиційні народні музичні інструменти зокрема – становлять значимий компонент культурної спадщини, без якого неможливо уявити усю різноманітність та красу нашої культури. І саме музей, як комунікативний простір, стає місцем, де відбувається контакт публіки з мистецтвом і культурою через музейні експозиції та виставки. Люди шукають шляхи використання досвіду, що накопичили попередні покоління, тож українці, в осмисленні традицій і історії – мають змогу зробити це в музеї.

Але попри інтерес до теми, на сьогоднішній день відсутні комплексні дослідження, які б створили цілісну картину по історії та еволюції українських народних музичних інструментів і представили б її у вигляді конкурентного музейного проекту. Концепція даної виставки, її екскурсійна реалізація, в якості ключового елемента маркетингової пропозиції музею, являє собою проект, здатний конкурувати на динамічному і вимогливому ринку музейної продукції. Таким чином, комунікація стає важливим способом розширення меж музейної діяльності і музей стає одним з ключових елементів формування культурного середовища. Усе це помітно актуалізує підняту у дипломній роботі тему, бо через дослідження цінностей і досягнень своєї рідної культури, кожен народ формує свою національну самоідентифікацію.

Об'єкт дослідження – українські музичні народні інструменти, як цілісне історико-культурне явище, відображені у процесі експозиційного проектування та представлені в культурному, комунікативному та освітньому просторі музею у вигляді виставки "Музична Україна" ("Українські народні музичні інструменти: історична ретроспектива").

Предмет дослідження – витоки, еволюція та роль у традиціях народних музичних інструментів, розкриті за допомогою музейно-експозиційних засобів у науковому проекті музейної виставки "Музична Україна" ("Українські народні музичні інструменти: історична ретроспектива")

Територіально-хронологічні межі дослідження охоплюють територію України зі стародавнього часу, коли більшість українських народних музичних інструментів з'явилися і приблизно до першої половини XX століття, коли більшість з них придбали більш досконалі форми.

Мета

Проаналізувавши основні етапи розвитку українських народних музичних інструментів та їх роль у культурній спадщині українського народу, на підставі наукового проекту експозиції та комунікаційно-маркетингової програми створити науковий проект музейної виставки "Музична Україна" ("Українські народні музичні інструменти: історична ретроспектива"), який би відповідав сучасним тенденціям музейного проектування.

Завдання:

- сформулювати генеральну ідею музейного проекту виставки "Музична Україна" ("Українські народні музичні інструменти: історична ретроспектива");
- визначити «наскрізну» проблематику;
- ввести виставку "Музична Україна" ("Українські народні музичні інструменти: історична ретроспектива") у систему музейної комунікації;

- розробити архітектурно-художнє рішення музейного проекту виставки "Музична Україна" ("Українські народні музичні інструменти: історична ретроспектива");
- розробити методичну екскурсію «Музика у повсякденному житті – від підкови до бандури», музейне свято-квест «Музична шкатулка» для вказаної виставки.

Ступінь наукової розробленості проблеми

Історичні джерела

При написанні курсової роботи використовувались доступні історичні джерела. Більшість з них становлять речові джерела, які знаходяться переважно в музеях України та інших країн світу. Значну групу джерел становлять: музичні інструменти (Бандура підліткова (№ 3), Цитри (№ 34, 65), Ліра колісна «сліпецька» (№ 35), Барабан з тарілками й колотушкою (№ 24) та ін.), побутові і декоративно-ужиткові предмети (Панно «Музика» (№ 4), Деркач іграшка (№ 19), Рубель (№ 21), Гребні (№ 29, 52), Панагія (№ 84) та ін.), зображальні джерела (Картини «Козак Мамай» (№ 6, 71, 72), Картина «В отсутствии господ» (№ 63), Картина «Русалки» (№ 55).

Наступну групу джерел становлять електронні ресурси: сторінки сайтів музичних музеїв [3, 5, 9, 10, 11, 20], як всесвітньо відомі, так і регіональні. Серед них значуще місце займають Будинок Музики у Відні (з нім. Haus der Musik) [7], Брюссельський музей музичних інструментів (з фр. Musée des instruments de musique) [4] та Музей гуцульського побуту, етнографії та музичних інструментів імені Романа Кумлика [19]. Також слід відмітити Музей грецьких народних музичних інструментів [9], «Музей Івана Гончара», [20] Музей театрального, музичного та кіномистецтва України, [11] музей автентичних інструментів «Камертон» [12] та Музей історії музичних інструментів «БарабанЗА» [1]. Також до цієї групи джерел можна віднести музичні кліпи українських виконавців [6, 8] та інформаційні портали культури [12, 13, 19]. Аналіз вищевказаних джерел, дає змогу з впевненістю казати про багатство музичного інструментарію та його

всебічну залученість до культурного інформаційно-комунікативного простору України.

Історіографія

При написанні даної роботи історіографічною базою для вивчення історії українських інструментів послуговували праці таких дослідників цієї тематики та вітчизняного музичного мистецтва в цілому, як дослідження М. В. Лисенко [50] який в 1894 р. опублікував у львівському журналі «Зоря» низку статей, фольклориста Ф. Колесса [44], який вважається засновником українського етнографічного музикознавства, мистецтвознавця Г. Хоткевича [82; 83], автора фундаментальної праці українського інструментознавства, книги А. Гуменюка книгу «Українські народні музичні інструменти» [33], де простежив історію музичних інструментів, їх будову і сферу побутування. Впливали на розвиток сучасного інструментознавства праці фольклористів М. Хая [80, 81], Б. Яремка [87], І. Мацієвського [53, 54], Л. М. Черкаського [84, 85].

Висвітлення даної теми у музейній діяльності

Базові питання з методології та практики експозиційного моделювання розкриваються у ряді публікацій у спеціальних фахових виданнях: концепція музею в рамках теорії «спільної справи» як «соборності», «образу всесвіту» (М. Федоров); концепція «живого музею» (П. Флоренський, Дж. К. Дан); концепція «уявного музею» (А. Мальро); концепція музеєфікаторського типу культур (Г. Луббе). Значний внесок до цієї проблематики зроблено в працях, де приділяється увага феномену музеалізації у модерному та постмодерному культурному просторі, авторами яких є Андреева І. В. [26, 27], Я. Долак [34, 35], Карташева О. І. [41], Лермонтова О. М. [49].

Важливе місце займають праці присвячені методології та практиці музейної комунікації, що розкриваються у ряді публікацій у спеціальних фахових виданнях. Концепція соціології у системі музейних комунікацій [45, 55, 64], концепція «діалогу музею» [69], концепція сучасної закордонної і вітчизняної музейної комунікації [57, 63], концепція музею в

інформаційному просторі [32, 46, 72]. Значний внесок до цієї проблематики зроблено в працях, де приділяється увага феномену музею в умовах викликів глобалізації, авторами яких є П. В. Вербицька [29], А.Б. Закс [37] і Т. П. Калугина [40]. Зарубіжний та вітчизняний досвід музично-музейних маркетингових проектів представлений у праці Передерій І. Г., Білан Н. В. у якій досліджено сучасні музейні комунікації [63], дослідженнях комунікативної моделі Пугач Л. Ю. [67], роботі Маньковської Р. В. [52] про музеї України в інформаційному просторі. Спираючись на ці дослідження і було розроблено концепцію музейної виставки "Музична Україна" ("Українські народні музичні інструменти: історична ретроспектива").

Особистий внесок автора даного експозиційного проекту

Особистий внесок автора цього музейного проекту полягає у тому, що досліджена наукова проблема була творчо інтерпретована музейними засобами і інтегрована в музейний простір з урахуванням специфіки музейного та культурного середовища України. Теоретичні та практичні результати можуть бути використані у розробці та проведенні виставок, екскурсій та інших музейних заходах, присвячених українським народним музичним інструментам, їх історії та традиціям, що були досліджені у цій роботі.

РОЗДІЛ І. РОЗШИРЕНА ТЕМАТИЧНА СТРУКТУРА МУЗЕЙНОЇ ВИСТАВКИ "МУЗИЧНА УКРАЇНА"

1.1. Ідейний задум та «наскрізна проблематика»

Ідейний задум музейної виставки **"Музична Україна"** ("Українські народні музичні інструменти: історична ретроспектива") полягає у розкритті музейно-експозиційними засобами етапів історії українських народних музичних інструментів, їх ролі у культурній спадщині українського народу, та місце носіїв музичної культури у міжкультурних комунікаціях [27]. Дана музейна виставка знайшла своє втілення у такій жанровій формі, як експозиційний нарис [73, с. 18] – тобто панування образу, а не сюжету, ілюзія присутності у конкретному часі, місці [41].

Згідно існуючої класифікації дана музейна експозиція є:

- За профілем – історико-етнографічна;
- За типом – скансен [35];
- За метою, завданням, призначенням – основні;
- За тривалістю роботи – тимчасова;
- За способом демонстрації – стаціонарна та пересувна.

Методами побудови експозиції обрані:

- 1) ансамблевий метод: на основі достовірних наукових даних зберігається або відтворюється ансамбль музейних предметів, у якому кожен предмет демонструється неначебто у середовищі свого побутування [34];
- 2) систематичний метод: однорідні предмети демонструються відповідно до систематизації конкретної наукової дисципліни [27].
- 3) Образно-сюжетний метод: виходячи із результатів наукового дослідження, створюється художня модель певного явища, події.

За принципами побудови – комплексно-тематичний.

Наскрізна проблематика:

1. Історія, еволюція та класифікація українських народних музичних інструментів як цілісний комплекс матеріальної культури у побуті та традиціях України;

2. Визначення місця українських музичних народних інструментів у побуті та традиціях і їх відображення у сучасності;

Стисла тематична структура музейної експозиції:

Розділ 1. Історія, еволюція і класифікація українських народних музичних інструментів;

Тема 1. Поняття «музичний інструмент». Які інструменти є народними?;

Тема 2. Ідіофони;

Тема 3. Мембранофони, або мембранні;

Тема 4. Струнні музичні інструменти (хордофони);

Тема 5. Духові музичні інструменти (аерофони);

Розділ 2. Українські музичні народні інструменти у побуті і традиціях українського народу;

Тема 6. Українські музичні народні інструменти в обрядах та традиціях;

Тема 7. Троїсті музики;

Тема 8. Кобзарство. Кобзарі і бандуристи;

Тема 9. Церковний дзвін;

1.2. Архітектурно-художнє рішення

Виставка буде розташована у двох залах на другому поверсі двоповерхового будинку. Для кращої візуалізації топографія виставки та Афіша представлені у **Додатках 11, 12**. Сходи на другий поверх будуть пофарбовані у чорний та білий кольори, повторюючи клавіші фортепіано. У першому залі будуть розташовані основні шафи, вітрини, подіуми, діорами та ін., що продемонструють перший розділ експозиції. Відповідно, другий зал ознайомить відвідувачів із другим розділом експозиції, а також дасть змогу відвідувачам насолодитися живим звучанням української музики, що

буде виконана на роялі, інших інструментах, хором та солістами. Також, у другому залі, проектором буде показано відеофільми, короткометражки, записи концертів і виступів відомих (і не дуже) музикантів та музичних колективів. У другому залі для цього буде обладнана невелика сцена. Проектор буде розташований над входом у другий зал, а полотно для показу паралельно нього. На сцені будуть розташовані чорний рояль, пюпітр, і овальний стіл з ноутбуком. Для зручності слухачів у центрі зали будуть стояти ряди крісел з бордовим оббиттям. Колір стін у залах персиковий, наближений до світло-бежевого. У першому і другому залах освітлення буде забезпечено чотирма невеликими люстрами по периметру зала і однією (більшою) у самому його центрі. Підлогове покриття буде виконано з паркету, який буде викладено «драбинкою».

Сама експозиція, слідкуючи плану екскурсії, починається з першої цифри (1) – це буде подіум, на якому буде розташований панно «Музика» а над ним картина «Козак Мамай». На сенсорній панелі у середині залу (С. П.) буде розкрито поняття «музичний інструмент», продемонстровані особливості народних інструментів, їх поділ на загальнонаціональні, регіональні, показаний соціальний фактор розподілу. Наступним пунктом (А) йде діорама, що зображує давнього мисливця з рогом. Другу тему ідіофони розкривають вітрина і подіум (2). В них розповідається історія, особливості та використання цих інструментів. Третя тема представлена вітриною 2 і подіумом (3) і оповідає о мембранофонах. Освітлюється їх історія і приведені цікаві факти. Наступна вітрина 3 і подіум (4) демонструють історію і розвиток струнних музичних інструментів. Діорама (Б) зображує чоловіка у старинному візантійському одязі із гудком. Потім шафа (5) розповідає про духові інструменти (аерофони) від найдавніших до сучасних, деякі, доречі, відомі нам як дитячі іграшки. Діорама (В) продемонструє нам пастушка із сопілочкою.

Далі йде другий блок виставки розташований у другому залі і саме вітрини 5 і планшеті (на дерев'яній підставці) (6) оповідає про музичні інструменти у традиціях і обрядах українців. Наступна діорама (Г) по своєму змісту продовжує тему попередньої – Карпати, вона зображує троїстих музик і дівчину в далечі. Усе це показано на фоні карпатських гір та узгір'їв. Продовжуючи тему троїстих музик, зміст наступної вітрини 6 і подіумі (7) розповідає, як з'явився цей ансамбль, а також оркестр кріпаків, як і на яких інструментах вони грали. Зміст вітрини 7 та подіуму (8) розкривають тему кобзарства і бандуристів. Діорама (Д) демонструє відвідувачам козака з кобзою, а діорама (Е) продовжує тему дзвона – на ній зображений Богданчик, який тримає п'ять мідних п'ятаків на фоні Канівського монастиря та ріки. Далі вітрина 8 і подіум (9) продемонструють історію церковного дзвона. На цьому екскурсія завершується. Відвідувачі можуть у другому залі продовжити ознайомлення з українською музичною культурою, відвідавши виступ музикантів або подивившись відеофільм.

1.3. Розширена тематична структура

Тематико-експозиційний план музейної виставки "Музична Україна"

("Українські народні музичні інструменти: історична ретроспектива")

№	Назви розділів, тем, підтем (тематична структура)	Перелік експозиційних матеріалів, опис експоната (назва, автор, походження, матеріал)	Характер матеріалів та розміри	Місце збереження, посилання, шифр	Примітки
1.	Розділ 1. Історія, еволюція і класифікація українських народних музичних інструментів	Текст. Традиційні народні музичні інструменти – становлять значимий компонент культурної спадщини України. Рівень розвитку української музичної культури є одним з найбільших щодо різноманітності народних музичних інструментів		[85, с. 45].	Демонстрація на сенсорній панелі (С. П.)
2.	Тема 1. Поняття «музичний інструмент». Які інструменти є народними?	Текст. Для розпізнавання народних музичних інструментів керуються трьома факторами: суспільним, часу і простору.		[58, с. 39].	Демонстрація на сенсорній панелі 1
3.		Речовий експонат. Бандура	77,5 x 36,5	Чернігівський	Демонстра-

		підліткова. 1958 р. Майстер Корнієвський О. С. Дерево, метал, перламутр. На струнотримачі вигравірувано напис: «А. С. Корнієвський», на шийці вирізьблені літери «А. С.»		історичний музей ім. В.В. Тарновського И-6736.	ція на подіумі у центрі залу, ззаду сенсорна панель 1
4.		Панно «Музика». Новаковський Олекса. 1915-1920 рр. Полотно, масло.	156 x 94	Національний музей ім. А. Шептицького, м. Львів	Демонстрація над сенсорною панеллю 1
5.		Картина «Земле моя» 1986 р. Марина Семесюк. Оргаліт, лак, мішана техніка.	600 x 605	[2]	Демонстрація на сенсорній панелі 1
6.		Картина «Козак Мамай». Поч. ХІХ ст. Полтавська обл., Кременчуцький р-н, с. Градіжськ. Полотно, олія	67 x 95	Національний художній музей України Ж-172	Демонстрація над сенсорною панеллю 1
7.		Картина Інтер'єр гуцульської дерев'яної церкви 1930-ті рр. Картон, олія. Минайло Федір	70 x 100	[16]	Демонстрація на сенсорній панелі 1
8.		Картина «Інтер'єр гуцульської хати» 1974 р. Картон, олія Минайло Федір	50 x 80	[17]	Демонстрація на сенсорній панелі 1
9.		Допоміжний матеріал. Схема самозвучні інструменти (ідіофони)	617 x 427	[85]	Демонстрація на сенсорній панелі 1 Комплекс – Схема
10.		Допоміжний матеріал. Схема перетинкові інструменти (мембранофони)	634 x 286	[85]	Демонстрація на сенсорній панелі 1 Комплекс – Схема
11.		Допоміжний матеріал. Схема струнні інструменти (хордофони)	640 x 389	[85]	Демонстрація на сенсорній панелі 1 Комплекс – Схема
12.		Допоміжний матеріал. Схема духові музичні інструменти (аерофони)	633 x 375	[85]	Демонстрація на сенсорній панелі 1 Комплекс – Схема
13.		Картина «Музиканти», Светлиць-	106 x 160	Національний	Демонстра-

		кий Григорій Петрович, 1912 р. Полотно, олія		художній музей України, Київ	ція на сенсорній панелі 1
14.		Діорама «Давній мисливець з рогом»	150 x 100		Ззаду підсвічується теплим світлом
15.	Тема 2. Ідіофони;	Текст. Самозвучні (ідіофони) – музичні інструменти, джерелом звука яких є сам корпус інструмента або його частина. До самозвучних належить багато речей побуту: підкова, рубель, дошка звичайна, металева рейка, дзвінок, тощо.		[83, с. 101].	Демонстрація на прозорій наліпці на склі Вітрини 1
16.		Дзвін Кизи-Кермен. Майстер Афанасій Петрович. 1695 р. Полтавщина. Метал, лиття. Перелитий у Москві 1890 р.	2101 x 2692	[38]	Подіум біля Вітрини 1
17.		Речовий експонат. Дзвін з Ріпицької церкви. 9 листопада 1629 р. Україна. Бронза, лиття.	28 x 32	Чернігівський історичний музей ім. В.В. Тарновського И-2721	Вітрина 1
18.		Фото. Калатало-«клапачка» з Підкарпаття (Надсяння)	775 x 576	[25]	Вітрина 1
19.		Речовий експонат. Деркач іграшка. Дерево, вирізування, різьблення, тонування. Кін. ХХ ст. Чернігівська обл., м. Ніжин.	21,6 x 4,7 x 24,7	НЦНК «Музей Івана Гончара» КН-9579	Вітрина 1
20.		Фото. Старинні дзвіночки, знайдені в Чортомлицькій могилі (коло Нікополя)	30 x 25	[82, с.403]	Вітрина 1
21.		Речовий експонат. Рубель дерев'яний, різьблений. Кін. ХІХ – поч. ХХ ст. Полтавська обл., смт. Котельва.	61 x 8,5 x 5.	НЦНК «Музей Івана Гончара» КН-9745	Вітрина 1
22.		Фото. Дримба гуцульська, роботи невідомого майстра	640 x 403	[25]	Вітрина 1
23.	Тема 3. Мембранофони, або мембранні	Текст. Мембранні – це музичні інструменти, джерелом звука у яких є натягнута перетинка (мембрана, наприклад шкіра), виникли вони після ідіофонів, загальновідомі: литаври, барабан, бубон.		[79, с. 222-223]	Демонстрація на прозорій наліпці на склі вітрини 2
24.		Речовий експонат. Барабан з тарілками й колотушкою. Сер. ХХ ст. Черкаська обл.	187 x 50	НЦНК «Музей І. Гончара» КН 13070 /1-4	Демонстрація на подіумі біля Вітрини 2
25.		Речовий експонат. Монета	D – 28	[18]	Вітрина 2

		біметалева пам'ятна «Бугай» (Аверс), 5 грн, НБУ, 07.11.2007. Серія «Народні музичні інструменти». Нікелевий сплав, нордік,			
26.		Речовий експонат. Монета біметалева пам'ятна «Бугай» (Реверс) 5 грн., НБУ, 07.11.2007. Серія «Народні музичні інструменти». Нікелевий сплав, нордік.	D – 28	[18]	Вітрина 2
27.		Речовий експонат. Бугай-Кухоль троїстий. Кобузан Дмитро, (Kobuzan) 2011 р. Дерево, барабанна шкіра, конський хвіст, латунь, льняна мотузка.	25 x 13	[24]	Вітрина 2
28.		Речовий експонат. Бубон. Дерево, шкіра, метал; вирізування, столярна, ковальська техніка. 1950 р. Черкаська обл.	25 x 3	НЦНК «Музей Івана Гончара» КН-17832	Вітрина 2
29.		Речовий експонат. Гребінь. IX–X ст. Шестовиця. Розкопки О. П. Моці, В. П. Коваленка, Ю.М. Ситого, 2003 р. Кістка, метал, вирізування	7 x 4	Чернігівський історичний музей ім. В.В. Тарновського Арх-1137	Вітрина 2
30.	Тема 4. Струнні музичні інструменти (хордофони)	Текст. На противагу первісним самозвучним, мембранним та духовим інструментам, – струнні (хордофони) були зроблені виключно для задоволення естетичних потреб. Цитра, кобза, бандура та менш відомий торбан – становлять важливий пласт української музики.		[83, с. 165]	Демонстрація на прозорій наліпці на склі Вітрини 3
31.		Діорама «Чоловік у старинному візантійському одязі із гудком»	150 x 100		Ззаду підсвічується теплим світлом
32.		Речовий експонат. Бандура панська. Дерево, метал; вирізування, ковальська техніки, різьблення, інкрустація м. Львів. 1930 р.	115 x 48	НЦНК «Музей І. Гончара» КН-12542	Демонстрація на подіумі біля Вітрини 3
33.		Фото. Торбан XVII ст. Палісандрове дерево, слонова кістка. На грифі інкрустований герб І. Мазепи.	800 x 671	[23]	Вітрина 3
34.		Речовий експонат. Цитра. Початок XX ст. Німеччина. Дерево, метал, слонова кістка, перламутр. Надійшла до музею у 2004 р.	51 x 31	Чернігівський історичний музей ім. В.В. Тарновського Ид-610	Вітрина 3
35.		Речовий експонат. Ліра колісна «сліпецька». Дерево, шкіра, ме-	68 x 43	НЦНК «Музей І. Гонча-	Вітрина 3

		тал; вирізування, ковальська техніка. II пол. XIX – ст. Мала Клітна, Хмельницька обл.		ра» КН-6592	
36.		Речовий експонат. Бандурина. 1967 р. Майстер Корнієвський О. С. Дерево, метал. На струно-тримачі вигравіровано: «А. С. КОРНИЕВСКИЙ 1967».	113 x 63,5	Чернігівський історичний музей ім. В.В. Тарновського И-6733.	Демонстрація на подіумі біля Вітрини 3
37.		Речовий експонат. Крило-подібні гуслі, реконструкція XIII ст., Г. Павліченко. Дерево, метал	600 x 250 x 45	НЦНК «Музей І. Гончара»	Вітрина 3
38.	Тема 5. Духові музичні інструменти (аерофони)	Текст. Спочатку духові інструменти мали прикладне значення: були засобом передавання сигналів – роги та кістки тварин стали основою всіх різновидів сучасних інструментів.		[36]	Демонстрація на прозорій наліпці на склі Вітрини 4
39.		Діорама «Пастушок із сопілочкою»	150 x 50 x 70		Ззаду підсвічується теплим світлом
40.		Речовий експонат. Іграшка-свищик «Цап». 1990-ті роки. Єременко Л.Г. Приватна майстерня, м. Васильків Київської області. Глина, полива.	7,0 x 1,5 x 3,5	Чернігівський історичний музей ім. В.В. Тарновського Ик-897	Вітрина 4 Комплекс Іграшки
41.		Речовий експонат. Іграшка-свищик «Свинка». 1989 р. Майстер Бібік І. І., с. Олешня, Ріпкинський р-н, Чернігівська обл. Глина, полива.	5 x 8,3 x 4,3	Чернігівський історичний музей ім. В.В. Тарновського Ик-824	Вітрина 4 Комплекс Іграшки
42.		Речовий експонат. Сопілка-дводенцівка. Дерево; вирізування, різьблення, I пол. XX ст. Закарпатська обл.	32 x 6	НЦНК «Музей І. Гончара» КН-2235	Вітрина 4
43.		Речовий експонат. Сопілка. 1960-ті роки. Чернігівська фабрика музичних інструментів. Дерево, вирізування.	36 x 2	Чернігівський історичний музей ім. В.В. Тарновського Ид-563.	Вітрина 4
44.		Речовий експонат. Баси ручні, знайдені Ігорем Шрамком. XIX ст. Закарпатська обл., Рахівський р-н, с. Водиця. Дерево; вирізування, виточування, свердлення	98 x 54	Національний музей народної архітектури та побуту України МІ-64	Подіум біля Вітрини 4
45.		Речовий експонат. «Свисток», Ніколаєнко Л. Д., с. Бочечки. Дерево, виточування,	10 x 1,5	Фонди ПНДЛ МЕ НМАУ	Вітрина 4
46.	Розділ 2. Українські	Текст. Музичні інструменти були постійними супутниками україн-		[71, 39].	Демонстрація на пла-

	музичні народні інструменти у побуті і традиціях українського народу	ців у мирній праці, обороні, побуті. Музика захищала від нечистої сили, магичні награвання, забезпечували – дитині здоров'я, ґрунту родючість, худо-бі плодючість Світські та календарні свята, обряди супроводжувалися музикою.			ншеті біля Вітрини 5
47.	Тема 6. Українські музичні народні інструменти в обрядах та традиціях	Текст. Давнє мистецтво було синкретичним. Музика, танець і спів сприймалися, як одне ціле. Наприклад, функції музичного інструмента в обрядах українського середньовіччя простежуються в обряді русалій,		[66, с. 80].	Демонстрація на прозорій наліпці на склі Вітрини 5
48.		Діорама «Троїсті музики і дівчина в далечі на фоні карпатських гір та узгір'їв.»	150 x 100		Ззаду підсвічується теплим світлом
49.		Фото. Ілюстрація поховання скіфського царя.		[22]	Демонстрація на планшеті
50.		Фото «Скіфська арфа»		[62, с. 40-54]	Демонстрація на планшеті
51.		Речовий експонат. Гусли шоломовидні, Реконструкція Миколи Будника. 1990-ті рр.	900 x 475 x 110	НЦНК «Музей І. Гончара»	Вітрина 5
52.		Гребінь XII – початку XIII ст. Шестовиця, посад городища Коровель. Розкопки В.П. Коваленка, 2009 р. Кістка, вирізування, виточування.	7 x 4	Чернігівський історичний музей ім. В.В. Тарновського Арх-1843.	Вітрина 5
53.		Картина «Ворожіння на вінках» Іван Соколов 1860 р. Полотно, олія.	91,5 x 150	Національний художній музей України	Вітрина 5
54.		Речовий експонат. Дзвінок із с. Скулин. Метал, лиття.		[78]	Вітрина 5
55.		Картина «Русалки» Т. Г. Шевченко 1859 р. Папір, сепія, білило.	30,3 x 45,4	Національний музей Шевченко, Г-280.	Вітрина 5
56.		Речовий експонат. Личман (дукач). Україна. Срібло.	D – 4 см	Чернігівський історичний музей ім. В.В. Тарновського И-4407.	Вітрина 5
57.		Картина «Диканька», Михайло Беркос 1910. Полотно, олія.	80 x 143	Національний художній музей України	Вітрина 5
58.		Речовий експонат. Скульптура «Скиф». Бронза, лиття. Л. В.	17 x 6	Російський музей	Демонстрація на

		Позен. 1889-1890 гг.			планшеті
59.		Фото. Топірці. Метал, дерево. Івано-Франківськ. Кін. XIX ст.	9 x 5	[25]	Вітрина 5
60.		Куманець «Слава Україні». 1989 р. Майстер Бібік Іван Іванович. Село Олешня, Ріпкинський р-н, Чернігівська обл. Глина, полива.	30,5 x 25 x 10	Чернігівський історичний музей ім. В.В. Тарновського Ик-812	Вітрина 5
61.	Тема 7. Троїсті музики	Текст. Продовжувачами чарівної музики тих часів стали троїсті музики, які до речі зберігсь до нашого часу. В склад троїстих музик входять три виконавці: скрипач, цимбаліст та бубніст в західних областях України; скрипка, басоля і бубон - в центральних		[21, с. 12-13].	Демонстрація на прозорій наліпці на склі Вітрини 6
62.		Речовий експонат. «Фрілка» колекція Р. Гусак Дерево; вирізування, виточування	21 x 2,2 x 10	[25]	Вітрина 6
63.		Речовий експонат. Картина «В отсуствии господ» О. Попов. Полотно, олія. 1892 р.	81,5 x 116	Одеський художній музей, Ж-67	Над Вітриною 6
64.		Речовий експонат. «Свистілка» Волинська, с. Велика Глуша майстр Плясун А. П., дерево, вирізування	15 x 2,5	[25]	Вітрина 6
65.		Речовий експонат. Цитра. Дерево, кістка, перламутр, метал, фарби, лак; вирізування, столярна, ковальська техніка, інкрустація перламутром. Кін. XIX – поч. XX ст.	58 x 29	НЦНК «Музей І. Гончара» КН-6593	Вітрина 6
66.		Речовий експонат. Бандура. 1935 р. Майстер О.С. Корнієвський. Дерево, метал, перламутр, пластмаса. Надійшла до музею у 2004 році.	103 x 44	Чернігівський історичний музей ім. В.В. Тарновського Ид-540.	Демонстрація на подіумі біля Вітрини 6
67.	Тема 8. Кобзарство. Кобзарі і бандуристи	Текст. Кобзарство – феномен українського народу. Кобзарі – особлива каста українського суспільства, вони пристосували до християнства елементи давньоукраїнського язичництва. На відміну від кобзарів, бандуристи – професіональних музиканти або аматори, що на бандурі виконують різноманітну музику		[61; 82, с. 205-212]	Демонстрація на прозорій наліпці на склі Вітрини 7
68.		Діорама «Козак з кобзою»	150 x 50		Ззаду підсвічується теплим

					світлом
69.		Речовий експонат. Кобза. Перша половина XX ст. Чернігівщина. Дерево, метал, фарба. Надійшла у 2004 р. з Музею Чернігівської фабрики музичних інструментів.	100 x 46.	Чернігівський історичний музей ім. В.В. Тарновського Ид-541	Демонстрація на подіумі біля Вітрини 7
70.		Речовий експонат. Ліра колісна. 1952 р. Майстер Корнієвський О. С., Корюківка. Дерево, метал, жили, пластмаса. Надійшла до музею у 1987 р.	64 x 45	Чернігівський історичний музей ім. В.В. Тарновського Ид-260.	Демонстрація на подіумі біля Вітрини 7
71.		Речовий експонат. Картина «Козак Мамай». П. Захаренко. Поч. XX ст. Полтавська обл., с. Остап'є. Полотно, олія	99 x 71.	Полтавський художній музей Ж-532	Демонстрація над Вітриною 7
72.		Речовий експонат. Картина «Козак Мамай». Поч. XIX ст. Походження невідоме. Полотно, олія.	68,5 x 83.	Національний художній музей України Ж-815	Демонстрація над Вітриною 7
73.		Речовий експонат. Каламар (чорнильниця). Метал; лиття, гравірування. Походження невідоме. XVII–XVIII ст.	5 x 2,4 x 5,4 x 2,7	НЦНК «Музей І. Гончара» КН-7516	Демонстрація у Вітрині 7
74.		Речовий експонат. Шабля з піхвами. Ординка. XVII ст. Сталь, дерево, срібло, шкіра. Напис латинецею – «Засуди, господиня, тих, хто мені шкодить, і переможи тих, хто проти мене».	920 x 790 x 33	Чернігівський історичний музей ім. В.В. Тарновського И-2916	Демонстрація у Вітрині 7
75.		Речовий експонат. Пернач прилуцького полковника Олександра Якубовича. XVIII ст. Срібло; дерево. Зберігався в родині Милорадовичів (родичі Полуботка)	70 x 14	Чернігівський історичний музей ім. В.В. Тарновського И-4526.	Демонстрація у Вітрині 7
76.		Речовий експонат. Кобза. Кінець XIX – початок XX ст. Майстер Кулик П. В., с. Волинка Сосницького р-ну Чернігівської обл. Дерево, метал.	94 x 42,5	Чернігівський історичний музей ім. В.В. Тарновського Ид-245	Демонстрація на подіумі біля Вітрини 7
77.	Тема 9. Церковний дзвін	Текст. Особливу функцію в житті українського народу відігравали церковні дзвони. Вони кликали людей на церковну службу, супроводжували свята, сповіщали про важливі події. Цікаву легенду про дзвін із народних переказів записав О. Кобець.		[42; 82, с. 55]	Демонстрація на прозорій наліпці на склі Вітрини 8
78.		Діорама «Богданчик, який тримає п'ять мідних п'ятаків на фоні Канівського монастиря та ріки»	150 x 50		Ззаду підсвічується світлом
79.		Речовий експонат. Дзвін з	81 x 81	Чернігівський	Демонстра-

		Вознесенської церкви м. Чернігова. 09.04.1720 р. Україна. Майстер О. І. Бронза. Має герб П. Полуботка.		історичний музей ім. В.В. Тарновського И-2716	ція на по-діумі біля Вітрини 8
80.		Речовий експонат. Хрест натільний. 1744 р. Срібло.	5,3 x 3,4 x 0,6	Чернігівський історичний музей ім. В.В. Тарновського И-2458	Демонстрація у Вітрині 8
81.		Речовий експонат. Книга «Соборник на все праздники урочистые...» XVII ст. 688 с. Крупицько-Батуринський монастир. Папір, дерево, шкіра; друк.	20,29 x 17	Чернігівський історичний музей ім. В.В. Тарновського Ак-871	Демонстрація у Вітрині 8 на прозорій підставці
82.		Речовий експонат. Острозька Біблія. 1581 р. Острог. Папір, дерево, шкіра; друк.	25 x 18	Чернігівський історичний музей ім. В.В. Тарновського Ал-167	Демонстрація у Вітрині 8 на прозорій підставці
83.		Фото. Дзвіночки в слов'янським писемнім пам'ятнику (Холудівський псалтирь XIII ст.)	5 x 3	[82, с. 400]	Демонстрація у Вітрині 8
84.		Речовий експонат. Панагія. XVII – початок XVIII ст. Срібло, діаманти, рубіни, смарагди, перли, гранати, бірюза, дерево, шовк.	11 x 9,2 x 1	Чернігівський історичний музей ім. В.В. Тарновського И-2208	Демонстрація у Вітрині 8

РОЗДІЛ II. ВВЕДЕННЯ МУЗЕЙНОЇ ВИСТАВКИ "МУЗИЧНА УКРАЇНА" ДО СИСТЕМИ МУЗЕЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ТА ЕКСКУРСІЙНА РОЗРОБКА

2.1. Маркетингове проектування і документальна основа

Музей працює і служить суспільству, людям – тобто це сфера послуг, і його діяльність повинна підпорядковуватися законам попиту і пропозиції, з одним виключенням – музей не повинен йти на поводу у споживача. Музей сам повинен формувати потребу і тоді він стане найважливішим інститутом соціалізації та формування людини. Сучасні суспільні виклики вимагають розвитку нових напрямів діяльності музею поряд із традиційними. Сьогодні у музейництві поняття менеджмент та маркетинг дають змогу оптимально використовувати обмежені ресурси задля досягнення поставленої мети. Комунікація стає важливим способом розширення меж музейної діяльності, перш за все вона спрямована на те, щоб музей був партнером для науковців, співрозмовником для молоді та цікавим місцем відпочинку для громадськості. Музей стає одним з ключових елементів формування культурного середовища [63]. Історія українських народних інструментів, як частина культурного середовища представлена у вигляді Історичної довідки (Додатку 6).

Як вже зазначалося, першочергова місія на сьогодні – повернутися обличчям до відвідувачів і повернути їх у музеї України. Експозиція стає полем музейної комунікації, де відвідувач спілкується із музейним предметом. Новації в музейній практиці, що почалися в другій половині XX століття, створили умови для формування принципово нової парадигми музейної науки. Вони сприяли формуванню концепції музею, що володіє великими інформаційними, пізнавальними і комунікативними можливостями. Тому для успішної комунікації використовується музейна соціологія, яка досліджує музейну аудиторію, її ціннісні орієнтації та духовні потреби, ефективність діяльності музеїв по їх формуванню та задоволенню.

(Додаток 7). Спираючись на результати цього опитування і була створена документальна основа музейної комунікації, а саме: Соціологічне дослідження (Додаток 7), Перелік екскурсійної тематики (Додаток 10), Перелік музейної продукції (Додаток 8) та Перелік нетрадиційних форм музейної комунікації (Додаток 9).

2.2. Методична екскурсія

Екскурсія – це методично продуманий показ визначних місць або пам'яток історії і культури екскурсантам. Головною ознакою екскурсії є єдність показу об'єктів із грамотною та цікавою розповіддю екскурсовода. Екскурсія буде проводитись у приміщенні виставки. В ній буде йти мова про основні групи українських музичних інструментів, їх класифікацію і розвиток в історії народної музики і специфіку зберігання, експонування. Так як екскурсія-консультація спрямована на аудиторію музеєзнавців, які ознайомившись з нею зможуть проводити екскурсії виставкою. Відвідувачам може бути запропонована гра-вікторина «Портфель екскурсовода», яка зможе розкрити трохи таємниць «музейно-екскурсійної кухні» (Додаток 5), яка у стислій формі переповідає Історичну довідку (Додаток 6).

Методична розробка екскурсії «Музика у повсякденному житті – від підкови до бандури»

Місце проведення: внутрішньо музейна;

Тип за характером тематики: методична;

За цільовим призначенням: загальноосвітня;

Жанр: екскурсія-консультація;

Аудиторія: музеєзнавці

Тривалість: 30 хв;

Мета: створити методичну розробку екскурсії «Музика у повсякденному житті – від підкови до бандури» на базі 1-го залу виставки: «Українські народні музичні інструменти: історія і традиції».

Технічне обладнання: шафи, вітрини, подіуми, інсталяції, сенсорні панелі, планшети.

№	Розділ Тема	Місце розташування в експозиції	Перелік експонатів	Текст (у тезовій формі)	Джерела та література	Методичні рекомендації
Доброго дня, шановні екскурсанти, мене звуть Савенко Олександра Павлівна і сьогодні я буду вашим екскурсоводом. Зараз ви познайомитесь з методичною екскурсією «Музика у повсякденному житті – від підкови до бандури», тож запрошую до виставкової зали і почнемо мандри у музичний світ.						
1.	Тема 1. Поняття «український народний музичний інструмент».	1. Демонстрація на подіумі у центрі залу 2-4. Демонстрація на сенсорній панелі 1	1. Речовий експонат. Бандура підліткова. 1958 р. Майстер Корнієвський О. С. Дерево, метал, перламутр. На струнотримачі вигравіровано напис: «А. С. Корнієвський», на шийці вирізьблені літери «А. С.» 77,5 x 36,5 2. Картина Інтер'єр гуцульської дерев'яної церкви 1930-ті рр. Картон, олія. Минайло Федір 70 x 100 3. Картина «Інтер'єр гуцульської хати» 1974 р. Картон, олія Минайло Федір 50 x 80	Традиційні народні музичні інструменти становлять значимий компонент культурної спадщини України. Відомо, що музичне мистецтво відігравало значну роль в житті предків. Музиканти були при княжих дворах, у війську; були скоморохи, були майстри співу у церквах. В різних регіонах України музична культура мала свою специфіку. Ви можете побачити підліткову бандуру з Чернігівщини та гуцульські музичні інструменти представлені на картинах Минайло Федора. Таким чином музикування на Україні має яскраві регіональні особливості.	1. [2] 2. [86] 3. [16] 4. [17]	Демонстрація на подіумі у центрі 1 залу, ззаду розташована сенсорна панель 1
2.	Підтема 1. Загальнонаціональні і регіональні українські музичні інструменти.	1-2. Демонстрація над сенсорною панеллю 1 3-6. Демонстрація на сенсорній панелі 1 Комплекс – Схема	1. Панно «Музика». Новаковський Олекса. 1915-1920 рр. Полотно, масло. 156 x 94 2. Картина «Козак Мамай». Поч. XIX ст. Полтавська обл., Кременчуцький р-н, с. Градіжськ. Полотно, олія 67 x 95 3. Допоміжний матеріал. Схема самозвучні інструменти (ідіофони) 617 x 427 4. Допоміжний матеріал. Схема перетинкові інструменти (мембрано-фони) 634 x 286	Українські митці одухотворяли музичне мистецтво про що свідчить Панно «Музика». Музичний інструмент був невід'ємною частиною зображень легендарного козака Мамаю. Взагалі для розпізнавання народних музичних інструментів керуються трьома факторами: суспільним, часу і простору. За фактором простору – загальнонаціональні (скрипка, бандура, сопілка, тощо.) і регіональні (флюяра, трембіта, дрімба (Гуцульщина)) інструменти. Деякі з інструментів представлені на схемах, які ви можете побачити в експозиції.	1. [85]	Демонстрація на подіумі у центрі 1 залу, ззаду розташована сенсорна панель 1

	Підтема 2. Роль суспіль- ного фактору у побуту- ванні музичних інстру- ментів.	3-4. Демонстра- ція на сенсорній панелі 1 Комплекс – Схема	1. Картина «Музиканти», Светлицький Григорій Петрович, 1912 р. Полотно, олія 106 x 160 2. Допоміжний матеріал. Схема струнні інструменти (хордофони) 640 x 389 3. Допоміжний матеріал. Схема духові музичні інструменти (аерофони) 633 x 375 4. Інсталяція «Давній мисливець з рогом» 150 x 100	В Україні музиканти сформувалися у певну суспільну верству. Їх колоритні типи яскраво представлені в картині «Музиканти», Светлицького Г.П. Сучасною наукою визначено, що народними є ті інструменти, які використовувалися протягом певного періоду, виговлялися, поліпшувалися народом і отримували національний репертуар. У кожній верстві населення були власні традиційні інструменти. Серед дворянства були поширені столоподібні гуслі, духовенства – гуслі-псалтир, козацької старшини – торбан.	1. [81]	Демонстрація на подіумі у центрі 1 залу, ззаду розташована сенсорна панель 1 4. Ззаду під- свічується теплим світлом
--	---	--	---	--	---------	---

	Тема 2. Ідіофони;	1. Подіум біля Вітрини 1 Вітрина 1.	1. Речовий експонат. Деркач іграшка. Дерево, вирізування, столярна техніка, різьблення, тонування. Кін. XX ст. Чернігівська обл., м. Ніжин. 21,6 x 4,7 x 24,7 2. Речовий експонат. Рубель, дерев'яний, для викачування білизни, різьблений, орнамент геометричний. Кін. XIX – поч. XX ст. Полтавська обл., смт. Котельва. 61 x 8,5 x 5. 3. Фото. Старинні дзвіночки, знайдені в Чортомлицькій могилі (коло Нікополя) 30 x 25 4. Дзвін Кизи-Кермен. Майстер Афанасій Петрович. 1695 р. Полтавщина. Метал, лиття. Перелитий у Москві 1890 р. 2101 x 2692 5. Фото. Дримба гуцульська, роботи невідомого майстра 640 x 403 6. Фото. Калатало-«клапачка» з Підкарпаття (Надсяння, за Т. Левінською) 775 x 576	Розглянемо певні групи інструментів. Насамперед звернемо увагу на самозвучні (ідіофони) інструменти, джерелом звука яких є сам корпус інструмента або його частина. Самозвучні це найдавніші і найпростіші музичні інструменти, їх попередники – кам'яні, кістяні, дерев'яні знаряддя давнього кам'яного віку. До самозвучних інструментів належить багато речей побуту: як наприклад іграшка деркач, або рубель. Саме вони підтверджують думку, що музика виникла в процесі праці. Відомі старовинні дзвіночки, знайдені в Чортомлицькій могилі. Особливу функцію в житті українського народу відігравали церковні дзвони, до яких належить Дзвін Кизи-Кермен. За релігійним обрядом кожна деталь дзвона мала символічне значення. До ідіофонів також належать калатало-«клапачка» і гуцульська дримба.	1. [15] 2. [28] 3. [78] 4. [82]	1. Подіум біля Вітрини 1 2-5. Вітрина 1
	Тема 3. Мембрано-фони, або мембранні;	1. Демонстрація на подіумі біля Вітрини 2 Вітрина 2.	1. Речовий експонат. Барабан з тарілками й колотушкою. Сер. XX ст. Черкаська обл. 187 x 50 2. Речовий експонат. Бугай-Кухоль троїстий. Кобузан Дмитро, (Kobuzan) 2011 р. Дерево, барабанна шкіра, конський хвіст, латунь, льняна мотузка. 25 x 13 3. Речовий експонат. Бубон. Дерево, шкіра, метал; вирізування, столярна, ковальська	Інша, також давня група має назву мембранні музичні інструменти, джерелом звука у яких є натягнута перетинка (мембрана, наприклад шкіра), виникли вони після ідіофонів. З загальновідомих в експозиції представлені: барабан з тарілками й колотушкою, бубон, гребінь.	1. [79] 2. [81]	Демонстрація на подіумі біля Вітрини 2. Вітрина 2.

			техніка. 1950-ті роки. Черкаська область. 25 x 3 4. Речовий експонат. Гребінь. IX–X ст. Шестовиця. Розкопки О. П. Моці, В. П. Коваленка, Ю. М. Ситого, 2003 р. Кістка, метал, вирізування 7 x 4			
	Тема 4. Струнні музичні інструменти (хордофони);	Вітрина 3. Демонстрація на подіумі біля Вітрини 3	1. Речовий експонат. Бандура панська. Дерево, метал; токарна, столярна, ковальська техніки, різьблення, інкрустація деревом. м. Львів. 1930-ті роки. 115 x 48 2. Фото. Торбан XVII ст. Палісандрове дерево, слонова кістка. На грифі інкрустований герб І. Мазепи. 800 x 671 3. Речовий експонат. Цитра. Початок XX ст. Німеччина. Дерево, метал, слонова кістка, перламутр. 51 x 31	Наступна група струнні (хордофони) були зроблені виключно для задоволення естетичних потреб, власне задля насолоди грою та музикою, як такою. Типовими інструментами є цитра, бандура та менш відомий торбан, які становлять важливий пласт української народної музики.	1. [83] 3. [23]	Вітрина 3. Демонстрація на подіумі біля Вітрини 3
	Підтема 1. Кобзарі, бандуристи, лірники – носії етнічної та історичної пам'яті.	Вітрина 3. Демонстрація на поді-умі біля Вітрини 3	1. Речовий експонат. Ліра колісна «сліпецька». Дерево, шкіра, метал; вирізування, столярна техніка, ковальська техніка. II пол. XIX – поч. XX ст. с. Мала Клітна, Красилівський р-н, Хмельницька обл. 68 x 43 2. Речовий експонат. Бандурина. 1967 р. Майстер Корнієвський О. С. Дерево, метал. На струнотримачі вигравіровано: «А.С. КОРНИЕВСКИЙ 1967». 113 x 63,5 3. Речовий експонат. Крилоподібні гуслі, реконструкція XIII ст., Г. Павліченко. Дерево, метал 600 x 250 x 45	Самобутнім феноменом музичної культури українського народу було кобзарство. У козацькому війську була окрема каста – кобзарі, які піднімали героїчний дух війська грою на кобзі-бандурі. Є різниця між кобзарями і бандуристами: кобзарі – професіональні українські народні співці – хранителі героїчного епосу, релігійних та моралістичних піснеспівів, а бандуристи – це професіональні музиканти або аматори, що на бандурі акомпанують власному співу або виконують різноманітну музику. В експозиції представлені бандурина, колісна ліра	1. [84] 2. [44] 3. [80]	Вітрина 3. Демонстрація на подіумі біля Вітрини 3

2.3. Авторське музейне свято-квест

Свято-квест, як комплексна форма культурно-освітньої діяльності об'єднує в собі елементи екскурсії, театралізованої виставки, конкурсу та ін. і таким чином успішно зацікавлює і розважає публіку в музеї. Сценарій музейного свята-квесту **«Музична шкатулка»** на базі виставки **"Музична Україна"** ("Українські народні музичні інструменти: історична ретроспектива"). Сюжет цього квесту для дітей, але в історію головного «злодія» в нас покладена його трагічна історія кохання. Квест буде проводитись у вигляді великої настільної гри – треба буде кидати кісточки, заробляти бали і просуватися до фінішної відмітки. Квест буде складатися з 4 Арок, героям у цьому будуть допомагати і лікар, і бандити, і навіть особиста варта «злого» Царя.

Дата проведення: 25.06.2022.

Аудиторія: Молодший та середній шкільний вік.

Тривалість свята: 11:00 – 14:00

Мета: познайомити з народним музичним виконавством України та зацікавити відвідувачів досягненнями українських музикантів. Дати поштовх для подальшого творчого розвитку учасників музейного свята-квесту і таким чином популяризувати музичну культуру України.

Партнери: Відділ культури і туризму Чернігівської міської ради, Чернігівський обласний художній музей ім. Г. Галагана, Міська дитяча громадська організація „Творча студія „Мальва”, Громадська організація Чернігівського центру для дітей та юнацтва “АРАТТА”.

Місце проведення: Чернігівський обласний історичний музей ім. В. В. Тарновського.

Технічне обладнання: проектор, ноутбук, Музична шкатулка-шарманка "Пташка", точечні ліхтарики на стелі (4), ручний світлодіодний ліхтарик (6), колонки (2), бездротові мікрофони (3), світлова система.

Оформлення території: реквізити волонтерів, проекції на стінах виставкового залу, кільцевий мат-пазл із пронумерованими клітинками (від 1 до 15), великі гральні кісточки. У прилеглій до музею зеленій зоні розстелене покривало для пікніка та набір посуду для кемпінгу із смаколиками та напоями, кошик із подарунками – сумками-шоперами у футлярі («Троїсті музики», «Вінок Івана Купала», «Земле моя», «Кобзар», «Гуцульські мотиви» та ін.).

План сценарію

- Частина 1. Збір учасників, інструктаж та початок свята-квесту (11:00 – 11:20);
- Частина 2. Арка перша: Новий світ – гостини у мольфара (11:20 – 11:45);
- Частина 3. Арка друга: Загублені тулумбаси (11:45 – 12:10);
- Частина 4. Арка третя: Бандуристи – бандити-лицарі (12:10 – 12:35);
- Частина 5. Арка четверта завершальна: Вирішальний бій, повернення додому (12:35 – 13:10);
- Частина 6. Нагородження учасників свята-квесту, пікнік на свіжому повітрі (13:10 – 13:50);
- Частина 7. Завершальне слово, роз'їзд учасників (13:50 – 14:00).

Сценарна розробка свята

Частина 1. Збір учасників, інструктаж та початок свята-квесту

Місце проведення: Чернігівський обласний історичний музей ім. В. В. Тарновського, хол першого поверху;

Тривалість: 11:00 – 11:20;

Дійові особи: Ведучий, волонтери, учасники свята-квесту;

Технічне обладнання: Музична шкатулка-шарманка "Пташка", ручний світлодіодний ліхтарик (6), бездротові мікрофони (3).

Учасники свята-квесту збираються на першому поверсі, у холі Чернігівського обласного історичного музею ім. В. В. Тарновського.

Ведучий: Доброго дня, шановні відвідувачі Чернігівського обласного історичного музею ім. В. В. Тарновського, сьогодні ми разом з Вами

пройдемо свято-квест «Музична шкатулка». Дії квесту будуть відбуватися у приміщенні нашого музею, у залі нової виставки "Музична Україна". Далі деталі квесту вам розкажуть волонтери. Прошу...

Волонтер: Всім добрий день! Хоч, дія свята-квесту і буде відбуватися у стінах музею, уявою ми перенесемось в паралельний світ. Цей світ схожий на наш але його покинула музика, а музичні інструменти стали під заборonoю.

Учасник: О, паралельний світ... ми туди потрапимо і повернемо музику?

Ведучий: Дякую за питання, у паралельний світ ми потрапимо за допомогою чарівної Музичної шкатулки-шарманки "Пташка", і так, ми повернемо цьому світу музику. Прошу волонтерів провести інструктаж та пояснити правила.

Волонтер: Квест буде проводитись у вигляді великої настільної гри, можливо знаєте такі ігри, де треба кидати кісточки і заробляти бали?

Учасник: Так, я знаю! В дитинстві любляв грати з братом, така ностальгія.

Ведучий: Доречи, хочу додати, що квест буде складатися з п'яти Арок і при успішнім проходженні кожної – буде накопичуватись «музична» енергія для нашого повернення додому. Тому бажаю усім успіхів!

Учасник: Дякую, вже хочу скоріш почати гру!

Волонтер: Так, група, збираємось біля сходів на другий поверх. Візьміть, будь ласка, ручні ліхтарики, коли я почну крутити ручку Музичної шкатулки-шарманки – центральне світло вимкнеться і наша подорож розпочнеться: ми підемо повертати музику в паралельний світ.

Починає лунає музика шкатулки-шарманки, гасне світло, учасники квесту із волонтером підіймаються сходами у перший зал експозиції «Українські народні музичні інструменти: історія і традиції».

Частина 2. Арка перша: Новий світ – гостини у мольфара

Місце проведення: Чернігівський обласний історичний музей ім. В. В. Тарновського, перший зал виставки "Музична Україна";

Тривалість: 11:20 – 11:45;

Дійові особи: Ведучий, волонтер (Мольфар), учасники свята-квесту.

Технічне обладнання: проектор, ноутбук, точечний ліхтарик на стелі (1), ручний світлодіодний ліхтарик (6), бездротові мікрофони (3), світлова система.

Ведучий, волонтер і учасники квесту піднялися сходами і ввійшли у перший зал експозиції «Українські народні музичні інструменти: історія і традиції». Центральне світло вимкнене, проектор демонструє на стіни залу картину «Інтер'єр гуцульської хати» Минайло Федіра [17].

Ведучий: Наш квест розпочато, ми перенеслися у світ, що покинула музика, і перша Арка, яку ми повинні пройти – «Гостини у мольфара». От начебто і сам мольфар. Доброго часу, Вам, поважний дідусь, ми з іншого світу прийшли Вас врятувати та повернути в цей світ музику.

Волонтер: Добридень, мандрівники, ви прийшли у тяжкі часи для нашого світу. Раніше, літ так 100 тому, пам'ятаю, тут усюди лунала музика: чарівно співали дівчати, а хлопці загравали на жалійках, навіть сама природа співала у трелях солов'їв та в глісандо гірських струмків. Але прийшов новий цар, якого в дитинстві силоміць водили на заняття скрипкою, і заборонив музику. Багато жахів трапилось з того часу: переслідування музикантів, спалення інструментів і навіть засилання у Землі Вічної Зими. Зовсім погано стало, гине наш світ буз музики.

Учасник: Це так сумно, поки ми сюди йшли – не чули навіть співу пташок, а ворони понуро дивилися в наш бік і зітхали.

Ведучий: Пане Мольфар, а як ми можемо вам допомогти повернути музику?

Волонтер: Як ви здогадались, я мольфар – і одним із методів мольфарського лікування – музика, а точніше - гра на дримбі. Цей гуцульський інструмент володіє магічною силою, його звуками можна вилікувати хворобу [38]. Коли почались гоніння, всі дримби були знищені в першу чергу, та мені вдалось сховати одну високо в горах. Та пройшло так багато часу, не зміг я її знайти.

Ведучий: В нас є магічні гральні кісточки з їх допомогою ми вам допоможемо. Давайте їх кинемо і подивимось яке завдання нам випаде.

Кидають гральні кісточки. Отримано нове завдання – обрати хто з представлених на портретах людей не є музикантом (Додаток 1).

Учасники вибирають.

Учасник: Наша відповідь – 4, це, якщо не помиляємось, відомий танцюрист.

Ведучий: Так, це правильна відповідь, у цьому раунді перемога за нами.

Таким чином ми, повертаємо мольфару його дримбу. Ось тримайте.

Волонтер: Дякую вам від всього серця, ви мене втішили і врятували. Тепер я можу продовжити свою лікарську практику, вельми дякую.

Учасник: Та нема за що, на щастя! Може зіграєте на дрибмі? Нам дуже цікаво почути як вона звучить.

Волонтер грає на дрибмі.

Ведучий: Дякую за вашу чудову гру, шановний мольфар, та нам час відправлятися у наступну Арку.

Після успішного проходження Арки на стелі загорасться точечний ліхтарик. Коли світло усіх ліхтарів (за кількістю Арок їх 4) буде зібрано, учасники свята-квесту виграють і повернуться в наш світ.

Частина 3 Арка друга: Загублені тулумбаси

Місце проведення: Чернігівський обласний історичний музей ім. В. В. Тарновського, перший зали виставки "Музична Україна";

Тривалість: 11:45 – 12:10;

Дійові особи: Ведучий, волонтери (3 козаки), учасники свята-квесту.

Технічне обладнання: проектор, ноутбук, точечний ліхтарик на стелі (2), ручний світлодіодний ліхтарик (6), колонки (2), бездротові мікрофони (3), світлова система.

Проектор демонструє на стіні залу картину Васильківського «Сторожа запорозьких вольностей». По степовій дорозі йшли три похмурі чоловіки у широких шароварах. Вони мали запилений, сумний вид, але в їх очах ще палав нескорений вогонь революції. Учасники свята-квесту підійшли до них і вислухали їх історію. Колись ці воїни були на службі в

Запорізькій Січі, та новий цар Січ зруйнував, їх самих звільнив, а клейноди війська – тулумбаси втопив у Дніпрі. Почувши цю історію, учасники вирішили допомогти їм і повернути тулумбаси з дна річки.

Ведучий: Ми допоможемо вам і повернемо тулумбаси. Для цього нам потрібно кинути чарівні гральні кісточки.

Волонтер: Дякуємо вам, ви наша остання надія.

Кидають чарівні гральні кісточки. Отримано Нове завдання – проплескати у долоні три ритми **(Додаток 2).**

Учасники: Отак і завдання нам дісталось, я у ритмах нічогісінько не розумію! Хтось розбирається? Як, теж ні? Ой, що ж нам робити, так ми програємо.

Волонтер: Не впадайте у розпач – ми ж колишні барабанщики, а ці ритми ми ще у дитсадку вчили. Зараз все пояснімо.

Козаки розповідають про ритми і разом з учасниками хлопають, завдання виконано успішно.

Учасники: Ми виграли, виграли! Тепер тулумбаси повернуться до вас.

Волонтер: Віддячу вам грою на Барабані з тарілками й колотушкою. [81] До речі, у минулі часи барабанами залякували ворога – вони чули барабани й лякалися, думаючи що нас там кілька сотень – а тим часом, десть з 50 козаків, їх витуряли геть. Та вас ми лякати не будемо, а зіграємо наш кодовий ритм та покличемо лицарів-бандуристів.

Козак грає на Барабані з тарілками й колотушкою. Через кілька хвилин з'являється кінний загін. Загорнуті у плащі лицарі-бандуристи прийшли на клич своїх спільників.

Загорається ще один точечний ліхтарик.

Частина 4 Арка третя: Бандуристи – бандити-лицарі

Місце проведення: Чернігівський обласний історичний музей ім. В. В. Тарновського, перший зал виставки "Музична Україна";

Тривалість: 12:10 – 12:35;

Дійові особи: Ведучий, волонтери (4 бандуристи), учасники свята-квесту.

Технічне обладнання: проектор, ноутбук, точечні ліхтарики на стелі (3), ручний світлодіодний ліхтарик (6), колонки (2), бездротові мікрофони (3), світлова система.

Проектор демонструє на стіни залу картину «Козак Мамай». Поч. ХІХ ст. Лицарі-бандуристи, почувши кодовий ритм їх Запорізького війська, сідали коней і поскакали на поклик. Там вони побачили групу дивно вдягнених людей разом з їх товаришами-барабанщиками. І що найрадісніше – це втоплені колись царем тулумбаси – як новенькі стояли поряд з ними. Від барабанщиків, бандуристи, що зараз розшукувались як бандити, дізнались про можливість повернення музики в їх світ.

Волонтер: Шановні добродії, ви допомогли повернути тулумбаси, клейноди нашого війська, а не могли б ви нам допомогти ще з одним інструментом?

Учасники: Так, звісно! Кажіть, ми спробуємо вам допомогти.

Волонтер: Справа в тому, що кобзарі або ж бандуристи в нашому війську завжди піднімали героїчний дух грою на кобзі-бандурі. Ми, як хранителі героїчного епосу та релігійних піснеспівів, засмучені сьогоdnішнім становищем. Ми втратили кобзи та бандури і тому мудрість віків лишається безмовним вантажем у наших вустах. Благаємо вас, поверніть їх!

Ведучий: Я гадаю, ми повинні прийти на допомогу! Ви згодні зі мною?

Учасники: Так, давайте повернемо кобзи та бандури!

Ведучий кидає гральні кісточки. Отримано завдання – розташувати слова «Думи про козака Байду» в правильній послідовності, перша і остання строки знаходяться на своєму місці: **(Додаток 3)**

Волонтер: О, яке цікаве завдання, давайте виконаємо його разом?

Учасники: Так, поїхали!

Учасники із допомогою бандуристів розташовують строки думи у вірній послідовності. Магія Музичної шкатулки-шарманки повертає бандури та кобзи.

Ведучий: Вітаю вас із черговою перемогою, це було начебто не складно, так?

Волонтер: З нашою допомогою ви впорались менш ніж на 5 хвилин.

Учасники: Тож тепер ви більше не будете переховуватись як бандити?

Волонтер: Ні в якому разі, із появою тулумбасів та кобз з бандурами ми знов зберемось братами-козаками і відновимо Січ. В нас же готов Новий Закон – розробив його розумний чоловік Козак Орлик, що при минулому гетьмані в писарях ходив. Маємо на нього великі надії.

Ведучий: Ого, невже Пилип Орлик? Автором «першої в світі Конституції»?

Волонтер: Так, Пилипом його кличуть, ох і радісну новину ви розповіли. Брати, ходім скоріш скликати козаків і голосувати за створення нової передової Січі! Ох, дива, «перша в світі Конституція», чули? Де там Орлик, у Бендерах? Давайте там і зберемося на Генеральну Раду. А вам гості з іншого світу – вклонімося до землі, дякуємо за повернення інструментів.

На стелі вмикається третій точечний ліхтарик.

Учасники і ведучий і потрапляють у Царський Маріїнський палац, де їм належить пройти останню Арку свята-квесту.

Частина 5 Арка четверта завершальна: Вирішальний бій, повернення додому

Місце проведення: Чернігівський обласний історичний музей ім. В. В. Тарновського, перший зал виставки "Музична Україна";

Тривалість: 12:35 – 13:10;

Дійові особи: Ведучий, волонтери (Цар і два елітні офіцери з особистої охорони), учасники свята-квесту.

Технічне обладнання: проектор, ноутбук, Музична шкатулка-шарманка "Пташка", точечні ліхтарики на стелі (4), ручний світлодіодний ліхтарик (6), колонки (2), бездротові мікрофони (3), світлова система.

Проектор демонструє на стіни залу зображення Маріїнського палацу у Києві. Ведучий з учасниками опиняються у Білому залі в головному корпусі палацу. Високі арочні прорізи вели у вестибюль і далі у анфіладу невеликих затишних кімнат. У цьому великому залі знаходився

вишукано вдягнений чоловік середніх літ з двома воїнами. Учасники квесту не одразу помітили на його голові золоту діадему із пурпуровими камінчиками.

Волонтер: Хто ви такі та як потрапили до мого Царського палацу?

Ведучий: Вітаю Ваша Величність, ми гості з паралельного світу. Нас сюди перенесла магічна музична шкатулка-шарманка. Ми хочемо повернути у цей світ музику, яку Ви заборонили. Цей світ вмирає без музики – самі ритми життя поступово завмирають. Так скоро і жити нема кому буде, всі заснуть.

Волонтер: Що? Ах ви злодії, варта, схопіть їх негайно!

Волонтер: Але, Цар, вони прийшли нас спасти! Останні роки життя все вповільнюється, нема прогресу, так скоро все людство вимре!

Волонтер: Зрада, як ви смієте таке мені казати – мені байдуже, що буде після - хоч потоп! Мої батьки забрали її, мене більш нічого не цікавить! Всі геть!

Ведучий: Ваша Величність, ми прибули з розвинутого світу, скажіть будь ласка, за чим так сумує Ваше серце?

Учасники: Ми зробимо все, розкажіть нам, що трапилось.

Волонтер: Коли я був маленький, мене віддали вчитися грі на скрипці до відомого майстра Паганіні. Мені не подобалось, там було так душно й нудно. Цей старий весь час бив мене по рукам і кричав, що я бездара. У сльозах я тікав до лісу, де до заходу сонця й ховався. Так я вперше почув ту чарівну мелодію. Її дзвінки переливи не були схожі на норовливу скрипку. Ця музика, була ніби струмок серед гірських ущелин у лісу. Я почав шукати, блукаючи між деревами. Так минуло кілька днів, і ось нарешті знайшов. Вийшовши на галявину – я побачив дівчинку десь мого віку, в руках вона тримала сопілочку і грала. Її звали Мавка, вона була дріадою і слідувала за ростом молодих дерев лісу. Кожного дня я збігав до лісу, де слухав її музику. Та одного разу, солдати батька прослідкували за мною і схопили Мавку. Вони привезли її у місто і заперли у підвалі нашої резиденції. З кожним днем їй ставало гірше, її сопілочку в перший же день закинули в камін. Я благав батьків її відпустили, клявся що ніколи не втечу, буду слухняним і стану

кращім скрипалем. Та все марно. Одного дня лісовик, батько Мавки, сказав, що без свої сопілочки вона загине, так і сталося. Мої ж батьки загинули через три роки. Я став Царем і заборонив музику, так боляче чути, вона нагадує мені про Мавку. Тепер, я все розповів, залиште мене, не хочу нікого бачити. Геть, я сказав, пішли геть!

Ведучий: Цар, хочу Вам сказати, що не все втрачено. Вислухайте мене, благаю. За допомогою Музичної шкатулки-шарманки ми змогли повернути мольфару загублену дримбу, козакам втоплені тулумбаси, а бандуристам кобзи і бандури. Дайте нам шанс повернути сопілочку Мавки!

Учасники: Цар, ми повинні спробувати, тоді у світ повернеться Музика і Мавка теж повернеться. Ви нічого не втратите, погоджуйтесь!

Волонтер: Як хочете, все марно, я не буду заважати, краще полиште мене.

Ведучий кидає гральні кісточки. Отримано завдання – заспівати пісню «Shy & KULSHENKA - Лісова пісня» [8] (Додаток 4).

Учасники з ведучим і вартою співають пісню. Завдання виконано успішно. На стелі загорається останній ліхтарик. Прямо перед Царем зі сполоху з'являється сопілочка Мавки. Цар, не вірячи своїм очам, бере сопілочку у руки і в той же час лунає знайома йому з дитинства мелодія. Мелодія легка, ніби струмок серед гірських ущелин у лісі.

Учасники: Ми повернули сопілочку, тепер, Цар, Ваша черга?

Волонтер: Так, ви повернули мені найцінніше, дякую Вам, за це просіть в мене будь-що – все царство вам віддаю.

Ведучий: Ну що Ви, Цар, нам нічого не треба. Ми тільки хотіли повернути цьому світу музику. Нам це вдалось – ось наша головна нагорода. Сподіваємось, що ви і цей світ будете щасливі!

Учасники: Бувайте Цар, бережіть Мавку.

На стелі вмикається останній, четвертий точечний ліхтарик. Починає лунати музика шкатулки-шарманки, загоряється світло, учасники квесту із волонтером виграли свято-квест і повертаються у наш світ.

Частина 6 Нагородження учасників свята-квесту, пікнік на свіжому повітрі

Місце проведення: Чернігівський обласний історичний музей ім. В. В. Тарновського, прилегла до музею зелена зона;

Тривалість: 13:10 – 13:50;

Дійові особи: ведучий, всі волонтери, учасники свята-квесту;

Технічне обладнання: колонки (2), бездротовий мікрофон.

Ведучий, волонтери і учасники свята-квесту «Музична шкатулка» спускаються на перший поверх музею і виходять на вулицю. У зеленій зоні прилеглої території музею розстелено покривало для пікніка та набір посуду для кемпінгу із смаколиками та напоями. Трохи поодаль стоїть кошик із подарунками – сумками-шоперами у футлярі («Троїсті музики», «Вінок Івана Купала», «Земле моя», «Кобзар», «Гуцульські мотиви» та ін.) для нагородження переможців свята-квесту.

Ведучий: Дорогі наші учасники, вітаю Вас із перемогою у святі-квесті «Музична шкатулка»! Дякую, що цей час Ви провели разом з нами. Дякую також нашим волонтерам - вони сьогодні молодці! Наші зірочки!

Волонтери: Ох, це був дуже цікавий досвід, ми раді, що ви нас запросили. В свою чергу ми вдячні за такий щирий фідбек від учасників.

Учасники: Ой, як приємно, ми були раді прийняти участь у такому заході. Дякуємо за таку пригоду. Ми стільки фоток зробили, сторіси в Інстаграмі просто вибухнуть! До речі, в музеї є акаунт, вас відмітити?

Ведучий: Так, звісно акаунт маємо, можете сканувати QR-код нашої сторінки. Якщо не складно, відмітьте нас і ми репостнемо вашу сторіс. Можете також подивитись пости, ми незабаром викладемо фотографії з нашого квесту.

Волонтери: О, цікаво, можна і нам QR-код вашої сторінки.

Ведучий: Так, звісно, скануйте. А зараз запрошую усіх на пікнік - розташовуйтесь як вам зручно. Трохи перекусимо, заодно можемо послухати

сучасних українських фолк-виконавців. Потім будемо нагороджувати учасників свята-квесту.

Учасники: О смаколики, це добре!

Ведучий, волонтери і учасники свята-квесту ласують смаколиками і слухають музику сучасних українських фолк-виконавців. Після пікніку проходить нагородження учасників свята-квесту сумками-шоперами у футлярі. Радісні учасники розглядають свої подарунки.

Частина 7 Завершальне слово, роз'їзд учасників

Місце проведення: Чернігівський обласний історичний музей ім. В. В. Тарновського, прилегла до музею зелена зона;

Тривалість: 13:50 – 14:00;

Дійові особи: ведучий, всі волонтери, учасники свята-квесту;

Технічне обладнання: бездротовий мікрофон.

Після пікніку і вручення подарунків Ведучий виходить уперед і промовляє Завершальне слово.

Ведучий: До цього дня моєю командою була проведена колосальна робота, дякую їм за плідну працю. Щиро дякую також нашим Партнерам, стараннями цих людей ми змогли познайомити учасників свята-квесту «Музична шкатулка» із народним музичним виконавством України. Я маю надію, що Вас зацікавили досягнення й сучасних українських музикантів. Якщо цей захід дасть поштовх для Вашого подальшого творчого розвитку – ми будемо вважати свою працю виконаною. На цьому в мене все, бажаю Вам гарного дня. Нехай щастить, до нових зустрічей!

Учасники свята-квесту і волонтери дякують та роз'їжджаються.

ВИСНОВКИ

Проаналізувавши розвиток музичних народних інструментів та їх значення для українського народу, можна дійти до висновків щодо їх важливості. Вони, як складова музичної культури України, є фундаментом зав'язків українців із Рідною землею. Специфіка нашої музичної культури – у її співучій музичності. Саме завдяки кобзарям, бандуристам, троїстим музикам та всупереч перепонам церкви і влади - Україна зберегла свій музичний спадок та примножила його. І музика, і музичні інструменти були і є активними учасниками побутового та обрядового життя українців. Люди бачили у музиці та інструментах захисників від злих чар, зурочення, тощо. Зараз дослідження і популяризація музичних народних інструментів у сучасному контексті є вагомим внеском у розвиток музичної, культурної, музейної і туристичної галузей України.

У ході здійснення даного дослідження отримано наступні результати. Було створено на підставі експозиційних концепцій, музеєзнавчих теорій та різноманітних історичних джерел науковий проект музейної виставки "Музична Україна" ("Українські народні музичні інструменти: історична ретроспектива"). Цей проект став наглядно-речовим проявом української музичної культури у українських народних музичних інструментах. Його ідейний задум, таким чином спрямований на те, аби за допомогою музейно-експозиційних засобів розкрити основні етапи розвитку українських народних музичних інструментів, їх роль у культурній спадщині українського народу, та місце носіїв музичної культури у міжкультурних комунікаціях. Була визначена «наскрізна» проблематика виставки:

1. Історія, еволюція та класифікація українських народних музичних інструментів як цілісний комплекс матеріальної культури у побуті та традиціях України;

2. Визначення місця українських музичних народних інструментів у побуті та традиціях і їх відображення у сучасності;

Основою структури музейної виставки стали експозиційні композиції, що висвітлюють вказані раніше «наскрізні» проблеми. Архітектурно-художній образ виставки будуть формувати:

1. Розташування у двох залах на другому поверсі двоповерхового будинку.
2. Кольорова символіка (зокрема, сходи на другий поверх будуть пофарбовані у чорний та білий кольори, повторюючи клавіші фортепіано).
3. Живе звучання української музики, що буде виконана на роялі та інших музичних інструментах, хором та солістами.
4. Показ відеофільмів, короткометражок, записів концертів і виступів музикантів та музичних колективів.
5. Діорами, що передають уявлення про творчість музикантів та їх інструменти у різні історичні періоди.
6. Колекція українських музичних інструментів, що висвітлюють всі історичні періоди їх розвитку.
7. Квести та майстер класи, що ознайомлюють з безпосереднім практичним застосуванням музичних інструментів (урок гри).

Маркетингове проектування музейної виставки "Музична Україна" представлене у розробленій документальній основі, яка представлена у Додатках – це Соціологічне дослідження у вигляді анкети (**Додаток 7**) та таблиці з Переліком екскурсійної тематики (**Додаток 10**), музейної продукції (**Додаток 8**) та переліком нетрадиційних форм музейної комунікації (**Додаток 9**). Ці документи дають змогу виставці "Музична Україна" бути простором, де відвідувач може комунікувати з пам'ятками української музичної культури. Для відокремлення актуальних та дієвих форм музейної комунікації було проведено анкетування (**Додаток 7**), результаті якого було сформовано фокус-групу з 10 респондентів (серед яких 6 жінок і 4 чоловіків віком від 18 до 24 років), яким було представлено презентацію виставки "Музична Україна". В ході презентацій респондентам було проведено короткий екскурс з музейної термінології, зокрема, підчас презентації екскурсії, у форматі гри-вікторини «Портфель екскурсовода», яка розкрила

трохи таємниць «музейно-екскурсійної кухні» (**Додаток 5**). Респондентами було запропоновано додати деякі покращення. Так у вигляді гри-вікторини була презентована методична екскурсія «Музика у повсякденному житті – від підкови до бандури» що, як екскурсія-консультація за планом спрямована на аудиторію музеезнавців, які ознайомившись з нею зможуть проводити екскурсії виставкою самостійно, адже в ній у тезовій формі представлені головні розділи Історичної довідки (**Додаток 6**).

Одним із результатів здійснення даного дослідження є музейне свято-квест «Музична шкатулка», мета якого – ознайомити з народним музичним виконавством України та зацікавити відвідувачів досягненнями українських музикантів давнини і сучасності. Сюжет цього дитячого квесту перенесе нас у паралельний світ, де трагічна історія кохання головного «злодія» стала причиною зникнення життєдайної сили – Музики. Квест буде проводитись у вигляді великої настільної гри – треба буде кидати кісточки, заробляти бали і просуватися до фінішної відмітки – поверненню Музики і переносу додому. Квест буде складатися з 4 Арок де учасникам треба буде виконувати завдання щоб пройти далі (**Додатки 1-4**), героям у цьому будуть допомагати і лікар, і бандити, і навіть особиста варта «злого» Царя. Таким чином, свято-квест надасть поштовх для подальшого творчого розвитку учасників. Так, ця форма культурно-освітньої діяльності популяризує музичну культуру України.

Так як, музейна комунікація пов'язана з діяльністю музею як суб'єкта комерційних відносин (освітні, консультаційні послуги, видавнича діяльність, створення і реалізація сувенірної продукції та ін.). Автором було створено ряд рекламної продукції, яка заохотить музейну аудиторію до відвідування виставки, а саме музейна поліграфія та меморії (календар, сумки-шопери, DVD – фільм, книга та магніти та ін.) (**Додаток 13**).

Підводячи підсумок, результати наукового проекту музейної виставки "Музична Україна" ("Українські народні музичні інструменти: історична ретроспектива") можуть бути задіяні при розробці та розбудові виставок,

банерів або постійних музейних експозицій, проведенні виставок, екскурсій, конференцій та інших заходів музейної комунікації, присвячених тематиці українських народних музичних інструментів, їх історії та традиціям, що були досліджені у цій роботі. Досліджена наукова проблема була творчо інтерпретована музейними предметами і інтегрована в музейний комунікаційний простір з урахуванням його специфіки. Цей проект, в підсумку, став цільним експозиційно-комунікаційним образом, що передає дану проблематику на емоційному, художньо-образному рівні через роботу з музейними предметами. Таким чином, науковий проект музейної виставки "Музична Україна" став одним із кроків у привертанні увагу широких мас до культури українських музичних народних інструментів, як цілісного історико-культурного явища.

СПРИСОК ВИКОРИСТАННИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

ДЖЕРЕЛА

1. «БарабанЗА» – Електронний ресурс – Режим доступу – <http://shkolaiskysstv.zp.ua/novosti/barabanza/> – Назва з екрану.
2. «До Великодня» Марина та Іван Семесюки. – Електронний ресурс – Режим доступу – <http://www.mundm.kiev.ua/EXHIBIT/SEMESX2.SHTML> – Назва з екрану.
3. Etage – Wiener Philharmoniker (1 этаж - Венская филармония) – Електронний ресурс – Режим доступу – <https://www.hausdermusik.com/museum/1-etage-wiener-philharmoniker/> – Назва з екрану.
4. architectuur (архитектура) – Електронний ресурс – Режим доступу – <http://www.mim.be/nl/architectuur> – Назва з екрану.
5. de tentoonstellingszalen (в выставочных залах) – Електронний ресурс – Режим доступу – <http://www.mim.be/nl/de-tentoonstellingszalen> – Назва з екрану.
6. Go_A - ШУМ (Official Video) – Електронний ресурс – Режим доступу – <https://www.youtube.com/watch?v=sDeMfL8Ib9A> – Назва з екрану.
7. Idee, Intention, Mission (Идея, намерение, миссия) – Електронний ресурс – Режим доступу – <https://www.hausdermusik.com/museum/mission/> – Назва з екрану.
8. Shy & KULSHENKA - Лісова пісня – Електронний ресурс – Режим доступу – <https://www.youtube.com/watch?v=jXkycbvCE5M> – Назва з екрану.
9. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ (ВВОДНАЯ ЗАПИСКА) – Електронний ресурс – Режим доступу – <http://www.athensmuseums.net/index.php> – Назва з екрану.
10. БАРАБАНЗА – Електронний ресурс – Режим доступу – <https://btcdcu.wixsite.com/barabanza> – Назва з екрану.

11. ВІДКРИТА КОЛЕКЦІЯ – Електронний ресурс – Режим доступу – http://tmf-museum.kiev.ua/index.php?option=com_sppagebuilder&view=page&id=133 – Назва з екрану.
12. Дві сотні мелодій однієї садиби – Електронний ресурс – Режим доступу – <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/2523452-dvi-sotni-melodij-odniei-sadibi.html> – Назва з екрану.
13. ДЛЯ ДІТЕЙ – Електронний ресурс – Режим доступу – <http://tmf-museum.kiev.ua/%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B8/2017-03-12-11-12-27.html> – Назва з екрану.
14. Дом Музыки в Вене (Haus der Musik) – унікальний музикальний музей. – Електронний ресурс – Режим доступу – <http://travel-child.ru/dom-muzyki-v-vene-haus-der-musik-muzykalnyj-muzej/> – Назва з екрану.
15. История Полтавы (Сайт Бориса Тристанова) – Електронний ресурс – Режим доступу – http://histpol.pl.ua/ru?option=com_content&view=article&id=4088 – Назва з екрану.
16. МАНАЙЛО ФЕДІР (1910 – 1978) ПОРТФОЛІО РОБІТ – Електронний ресурс – Режим доступу – <https://zakarpat.brovdi.art/khudozhnyky/klasyky-zakarpatskoi-shkoly/manajlo-fedir#images-94> – Назва з екрану.
17. МАНАЙЛО ФЕДІР (1910 – 1978) ПОРТФОЛІО РОБІТ – Електронний ресурс – Режим доступу – <https://zakarpat.brovdi.art/khudozhnyky/klasyky-zakarpatskoi-shkoly/manajlo-fedir#images-95> – Назва з екрану.
18. Монета Бугай 5 грн., рыночная цена 03.06.2022 – Електронний ресурс – Режим доступу – <https://www.ua-coins.info/list/191-bugay> – Назва з екрану.
19. Музей гуцульського побуту, етнографії та музичних інструментів імені Романа Кумлика – Електронний ресурс – Режим доступу – <https://www.karpaty.info/ua/uk/if/vh/verkhovyna/museums/kumlyk/> – Назва з екрану.
20. МУЗЕЙ ІВАНА ГОНЧАРА – Електронний ресурс – Режим доступу – <https://honchar.org.ua/> – Назва з екрану.

21. Музей Івана Гончара Галерея Метал – Електронний ресурс – Режим доступу – <https://honchar.org.ua/halereya/metal/> – Назва з екрану.
22. Музичний інструмент у ритуалах: проблеми інтерпретації – Електронний ресурс – Режим доступу – <http://spadok.org.ua/folklor/muzychnyy-instrument-u-rytualach-problemy-interpretatsiyi> – Назва з екрану.
23. Торбан XVII ст. – Електронний ресурс – Режим доступу – <https://vseua.info/torban-xvii-st/> – Назва з екрану.
24. Троїстий Бугай-Кухоль (музичний інструмент) – Електронний ресурс – Режим доступу – <https://arts.in.ua/artists/Kobuzan/w/206355/> – Назва з екрану.
25. Феномен музично-інструментальної культури українців – Електронний ресурс – Режим доступу – <https://authenticukraine.com.ua/blog/fenomen-muzicno-instrumentalnoi-kulturi-ukrainciv> – Назва з екрану.

ЛІТЕРАТУРА

26. Андреева И. В. «Детский вопрос» или поэтика вещи в музейной экспозиции [Текст] / Андреева И. В. // Вопросы музеологии. – 2010. – №2. – С. 136-144.
27. Андреева И. В. Вспомогательные материалы в системе музейной экспозиции: проблема классификации и понятийной идентификации [Текст] / И. В. Андреева // Вестник культуры и искусств. – 2011. – № 4 (28). С. 22-25.
28. Бибииков С. Н. Древнейший музыкальный комплекс из костей мамонта [Текст] / С. Н. Бибииков – Київ: Наукова думка, 1998. – 108 с.
29. Вербицька П. В. Музейна комунікація в умовах викликів глобалізації [Текст] / П. В. Вербицька // Historical and cultural studies. – 2016. – Vol. 3, Num. 1. – С. 21-24.
30. Геварт Ф. Руководство к инструментовке [Текст]: Пер. П. И. Чайковского. – Москва: Музыка, 1868. – 163 с.
31. Гиппиус Е. Ростовские колокольные звоны [Текст] // Музыкальная жизнь. – 1966. - № 18. – С. 34-37.

32. Гнедовский М. Б., Дукельский В. Ю. Музейная коммуникация как предмет музееведческого исследования [Текст] // Музей – культура, общество: СПб. науч. тр.- Москва, 1992. – 360 с.
33. Гуменюк А. Українські народні музичні інструменти [Текст] / А. Гуменюк – Київ: Наукова думка, 1967. – 243 с.
34. Долак Я. Вещь в музее. Музейная коллекция как структура [Текст] / Я. Долак // *Studia Slavica et Balcanica Petropolitana*. – 2018. – №2 (24). – С. 25-35.
35. Долак Я. Музейная экспозиция – музейная коммуникация [Текст] / Я. Долак // *Вопросы музеологии*. 2010. – №1. – С. 106-117.
36. Ернст Емсхаймер – музикознавець, доктор, професор, директор Стокгольмського музично-історичного музею (Швеція) [Текст] // Народные музыкальные инструменты и инструментальная музыка / Збірник статей під ред. Є. В. Гіппіуса. – Ч.2. – С. 17-25.
37. Закс А. Б. Джерела з історії музейної справи в СРСР. [Текст] / А. Б. Закс // Нариси історії музейної справи в СРСР. Том VI. Москва: 1968. С. 7-12.
38. История Полтавы (Сайт Бориса Тристанова) – Електронний ресурс – Режим доступу – http://histpol.pl.ua/ru/?option=com_content&view=article&id=4088 – Назва з екрану.
39. Иванов П. Г. Оркестр українських народних інструментів [Текст] / П. Г. Иванов – Київ: Музична Україна, 1981. – 110 с.
40. Калугина Т. П. Художественный музей как феномен культуры. [Текст] / Т. П. Калугина. СПб. – 2008. – 164 с.
41. Карташева Е. И. Микроистория музейного предмета: к проблеме метода экспозиционной интерпритации [Текст] / Е. И. Карташева // *Вопросы музеологии*. – 2010. – №1. – С. 126-132.
42. Кобець О. Коли задзвонить Великий Дзвін... [Текст] / О. Кобилець – Нью-Йорк: ЗДА, 1954. – 23 с.
43. Ковалевский М. И. Житие Сковороды, описанное другом его М. И. Ковалевским [Текст] // *Киевская старина*. - 1886. - Т.16. - С. 131-134.

44. Колесса Ф. Мелодії українських народних дум [Текст] / Ф. Колесса – Львів, 1910. – 586с.
45. Конецкая В. Социология коммуникации – Электронный ресурс – / В. Конецкая. – Режим доступа: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/koneck/01.php. – Назва з екрану.
46. Курбан О. В. Сучасна комунікація в системі сучасного наукового знання [Текст] / О. В. Курбан // Інформаційне суспільство. – 2009. – Вип. 10. Липень – грудень. – С. 64-66.
47. Лавров Ф. Кобзарі [Текст] / Ф. Лавров - Київ: Мистецтво, 1980. – 155 с.
48. Ларіонова Л.П. Колекція музичних інструментів у збірці Чернігівського історичного музею ім. В. В. Тарновського [Текст] // Скарбниця української культури: Зб.наук.праць. – Вип.2. – Чернігів, 2002. – С.68-71.
49. Лермонтова Е. Н. Фотография в музейной экспозиции [Текст] / Е. Н. Лермонтова // Вестник Санкт-Петербургского государственного института культуры. – 2016. – №2 (27). – С. 99-102.
50. Лисенко М. В. Характеристика музичних особливостей українських дум і пісень, виконуваних кобзарем Вересаєм [Текст] / М. В. Лисенко – Київ: Музична Україна, 1955. – 223 с.
51. Мальков С. Кріпацькі оркестрові капели в Україні [Текст] / С. Мальков, Л. Іванов // Промінь – 2000. – № 2. – С. 56-61.
52. Маньковська Р. В. Музеї України в інформаційному просторі: досвід та перспективи [Текст] / Р. В. Маньковська // Історія України. Маловідомі імена, події, факти. – Вип. 11. – Київ, 2000. – С. 214-221
53. Мацієвський І. Музичні інструменти Бойківської діаспори на нижньому Придністров'ї [Текст] // Традиційна народна музична культура Бойківщини – Дрогобич 1996. – Вип. 2. – С. 45-51.
54. Мацієвський І. Християнське та етнографічне в інструментальній музичній культурі народів Карпат: взаємозв'язки та антиномії // Ігри й

- співголосся. Контонація. Музикологічні розвідки [Текст] / – Тернопіль: Астон, 2002. – С. 111–121.
55. Медведева Е. Б. Детский музей глазами психолога и социолога [Текст] / Е. Б. Медведева // Музей. – Москва.: Панорама, 2009. – № 3.
56. Мифы, предания, сказки хантов и манси [Текст] / сост. Н. В. Лукина – Москва: Наука, Главная редакция восточной литературы, 1990. – 568 с.
57. Музейная педагогика за рубежом: Филипп Верпланке: Пути музейной педагогики. О стремлении детских и юношеских музеев стать новыми объектами культурной педагогики: – Электронный ресурс – Режим доступа: http://www.future.museum.ru/lmp/web/archive/m-pro_5.pdf – Назва з екрану.
58. Народні музичні інструменти на Україні [Текст] / – Київ: Промінь, 1955. – 151 с.
59. Незовибатько О. Українські цимбали [Текст] / О. Незовибатько – Київ: Музична Україна, 1976. – 211 с.
60. Нирко О. Кобзарство Криму та Кубані [Текст] / О. Нирко – Київ: Прапор, 2008. – 477 с.
61. Нудьга Г. Дума в писаних джерелах XVI - XVIII ст. [Текст] // Жовтень. – Львів, 1970. – № 6. – С. 22-48.
62. Олійник О. Зображення скіфського музиканта на сахнівській пластині [Текст] // Археологія. – 2003. – № 4. – С. 40–54.
63. Передерій І.Г., Білан Н.В. Сучасна музейна комунікація в Україні та світі: стан і перспективи розвитку / І.Г. Передерій, Н.В. Білан // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2018. – № 2. – С. 72-79.
64. Почепцов Г. Социокommunikations und sozialesysteme – Електронний ресурс – / Г. Почепцов. – Режим доступу: <http://psyfactor.org/lib/socio8.htm> – Назва з екрану.
65. Привалов Н. И. Танбуровидные музыкальные инструменты русского народа [Текст] // Известия Санкт-Петербургского общества музыкальных собраний, 1905. - Вып. 4. – С. 123-136.

66. Пропп В. Я. Исторические корни волшебной сказки [Текст] / В. Я. Пропп – Москва: Лабиринт, 2000. – 332 с.
67. Пугач Л. Ю. Соціально-комунікаційні складові комунікативної моделі [Текст] / Пугач Л. Ю. // Молодий вчений. – 2019. – № 1. – С. 150-156
68. Різник О. «Діатоністи» і «хроматики»... [Текст] // Просвіта - 1994. - №2. – С. 52-68.
69. Різун В. В. Соціально комунікаційний підхід у науці та галузі соціальної інженерії (фрагмент статті) – Електронний ресурс – Режим доступу: <http://www.journlib.univ.kiev.ua>. – Назва з екрана.
70. Сергійчук І. Національна символіка України [Текст] / І. Сергійчук - Київ: 1992, - 106 с.
71. Скіфо-сарматські музичні інструменти Ольга Олійник – Електронний ресурс – Режим доступу – <http://spadok.org.ua/skify/skifo-sarmatski-muzychni-instrumenty> – Назва з екрану.
72. Снагощенко В. Еволюція концептуальних моделей сучасного музею [Текст] / В. Снагощенко // Світогляд – Філософія – Релігія. – 2013. – Вип. 4. – С. 306-315.
73. Сошніков А. О. Методичні рекомендації з написання курсових робіт для студентів 2-го курсу спеціальності музеєзнавство, пам'яткознавство: «Експозиційна діяльність музеїв» / А. О. Сошніков. – Харків: ХІМ, 2017. – 35 с.
74. Стеньшевский Я. Скрипка и игра на скрипке в польской народной традиции [Текст] // Народные музыкальные инструменты и инструментальная музыка. / под общ. ред. Е. В. Гиппиуса. - Москва: Советский композитор, 1987 - 1988.- Ч. 2. - 1988. - 325 с. – С. 48-77.
75. Ткаченко Г. Школа гри на бандурі. [Текст] // Родовід. – 1995. – №2 – С. 15-17.
76. Толочко О. П. До передісторії «Руської землі» XI–XIII ст. [Текст] // Археологія. – 1991. – № 4. – С. 34–41.

77. Тоцька І. Музики на малюваннях Софії Київської [Текст] // Пам'ятки України. – 1995. – № 1 – С. 45-53.
78. Феномен музично-інструментальної культури українців – Електронний ресурс – Режим доступу – <https://authenticukraine.com.ua/blog/fenomen-muzicno-instrumentalnoi-kulturi-ukrainsiv> – Назва з екрану.
79. Финдейзен Н. Очерки по истории музыки в России [Текст] / Н. Финдзейн Музыкальный сектор государственного издательства Москва, 1928. – Т. I. – Вып. 2. – 376 с.
80. Хай М. Релікти традиційної гри на цимбалах на Наддніпрянщині [Текст] // Родовід. – 1995. – №2. – С. 57-68.
81. Хай М. Традиційні народні інструменти українців в аспекті сучасного суспільно-політичного процесу [Текст] // Проблеми етномузикології. – Київ, 1998. – Вип. 1. – С. 89-101
82. Хоткевич Г. М. Музичні інструменти українського народу. Друга редакція [Текст] / упоряд., підг. тексту, покажч. О. О. Савчук; – Харків: Видавець Савчук О. О., 2013. – 512с.; 202 іл.
83. Хоткевич Г. Музичні інструменти українського народу [Текст] / Г. Хоткевич – Харків: Державне Видавництво України, 1930. – 290 с.
84. Черкаський Л. М. Живії струни України [Текст] / Л. М. Черкаський Київ: Academia, 1999. – 356 с.
85. Черкаський Л. М. Українські народні музичні інструменти [Текст] / Л. М. Черкаський Київ: Техніка, 2003. – 264 с.
86. Штокман Э. Исследования народных музыкальных инструментов Европы и их описание в многотомном справочнике [Текст] // Народные музыкальные инструменты и музыка. / Под общ. ред. Е. В. Гиппиуса. – Москва: Советский композитор, 1987. – Ч. 1. – С. 114-125.
87. Яремко Б. Музичні інструменти Гуцульщини [Текст] // Народна творчість та етнографія. – 1986. – № 5. – С. 45-53.

ДОДАТКИ

1. Додатки до авторського музейного свято-квесту «Музична шкатулка»

Додаток 1. Завдання до «Арка перша: Новий світ – гостини у мольфара» 55

Додаток 2. Завдання до «Арка друга: Загублені тулумбаси» 55

Додаток 3. Завдання до «Арка третя: Бандуристи – бандити-лицарі» 55

Додаток 4. Завдання до «Арка четверта завершальна: Вирішальний бій, повернення додому» 56

2. Додатки до методичної екскурсії «Музика у повсякденному житті – від підкови до бандури»

Додаток 5. Гра-вікторина «Портфель екскурсовода» 57

Додаток 6. Історична довідка 58

4. Документальна основа виставки «Музична Україна»

Додаток 7. Соціологічне дослідження 65

Додаток 8. Перелік музейної продукції 70

Додаток 9. Перелік нетрадиційних форм музейної комунікації ... 71

Додаток 10. Перелік екскурсійної тематики 73

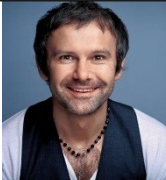
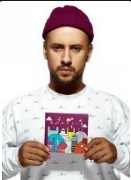
5. Додаток 11. Топографія виставки 75

6. Додаток 12. Афіша виставки 76

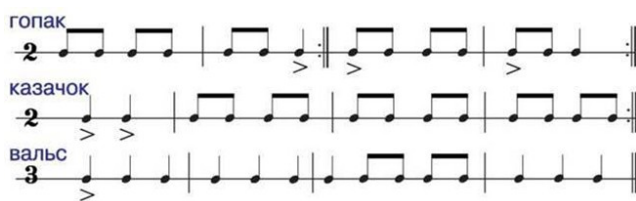
7. Додаток 13. Сувенірна продукція 77

1. Додатки до авторського музейного свято-квесту «Музична шкатулка»

Додаток 1. Завдання до «Арка перша: Новий світ – гостини у мольфара»

1	2	3	4	5
				
Джамала (Співачка)	Святослав Вакарчук (музикант)	MONATIK (Співак)	Влад Яма (танцюрист)	Alyona Alyona (хіп-хоп- і реп-виконавиця.)

Додаток 2. Завдання до «Арка друга: Загублені тулумбаси»

Додаток 3. Завдання до «Арка третя: Бандуристи – бандити-лицарі»

В славному містечку, в рідному Черкасі Козак Байда мед-вино спиває;	1
Коник-но сідлайте, Збройцю наряджайте,	2 (6)
Мед та вино випивайте, Пляшки спорожняйте,	3 (5)
На турецького султана вельми похватає, Ой п'є Байда, та на своїх кличе:	4 (3)
Мед-вино спиває, На турецькі землі грозно поглядає.	5 (2)
А нутеж-но скоро коліно музиче!	6 (4)
Та підем в Туреччину, Покарає лихую годину.	7

Додаток 4. Завдання до «Арка четверта завершальна: Вирішальний бій, повернення додому»

Пісня на вірші Лесі Українки із поеми "Лісова Пісня"

Нічого, спала, хто ж зимою робить?

Спить озеро, спить ліс і очерет.

Верба рипіла все: "Засни, засни".

І снилися мені всі білі сни.

Я спала. Дихали так вільно груди

По білих снах рожевії гатки

Легенькі гаптували мережки.

І мрії ткалися золото-блакитні

Спокійні, тихі, не такі, як літні.

2. Додатки до методичної екскурсії «Музика у повсякденному житті – від підкови до бандури»

Додаток 5. Гра-вікторина «Портфель екскурсовода».

1		А
1. Дзвін Кизи-Кермен. Майстер Афанасій Петрович. 1695 р. Полтавщина. Метал, лиття. Перелитий у Москві 1890 р. 2101 x 2692 2. Фото. Калатало-«клапачка» з Підкарпаття (Надсяння, за Т. Левінською) 775 x 576 3. Фото. Старинні дзвіночки, знайдені в Чортомлицькій могилі (коло Нікополя) 30 x 25 4. Фото. Дримба гуцульська, роботи невідомого майстра 640 x 403		Група струнних музичних інструментів або ж хордофонів була зроблена виключно для задоволення естетичних потреб, власне задля насолоди грою та музикою, як такою. Типовими інструментами є цитра, бандура та менш відомий торбан, які становлять важливий пласт української народної музики.
2		Б
1. Речовий експонат. Барабан з тарілками й колотушкою. Сер. XX ст. Черкаська обл. 187 x 50 НЦНК «Музей І. Гончара» КН 13070 /1-4 2. Речовий експонат. Бугай-Кухоль троїстий. Кобузан Дмитро, (Kobuzan) 2011 р. Дерево, барабанна шкіра, конський хвіст, латунь, льняна мотузка. 25 x 13 3. Речовий експонат. Бубон. Дерево, шкіра, метал; вирізування, столярна техніка, чим-барська техніка, ковальська техніка. 1950-ті роки. Черкаська область. 25 x 3 НЦНК «Музей Івана Гончара» КН-17832 4. Речовий експонат. Гребінь. IX–X ст. Шестовиця. Розкопки О. П. Моці, В. П. Коваленка, Ю. М. Ситого, 2003 р. Кістка, метал, вирізування 7 x 4 Чернігівський історичний музею ім. В. В. Тарновського Арх-1137		Звернемо увагу на самозвучні (ідіофони) інструменти, джерелом звука яких є сам корпус інструмента або його частина. Самозвучні це найдавніші і найпростіші музичні інструменти, їх попередники – кам'яні, кістяні, дерев'яні знаряддя давнього кам'яного віку. Відомі старовинні дзвіночки, знайдені в Чортомлицькій могилі. Особливу функцію в житті українського народу відігравали церковні дзвони, до яких належить Дзвін Кизи-Кермен. Вони кликали людей на церковну службу, супроводжували свята, сповіщали про важливі події. За релігійним обрядом кожна деталь дзвона мала символічне значення. До ідіофонів також належать калатало-«клапачка» і гуцульська дримба.
3		В
1. Речовий експонат. Бандура панська. Дерево, метал; вирізування, видовбування, токарня, столярня, ковальська техніки, різьблення, інкрустація деревом. м. Львів. 1930-ті роки. 115 x 48 НЦНК «Музей І. Гончара» КН-12542 2. Фото. Торбан XVII ст. Палісан-дрове		Духові музичні інструменти діляться за принципом звукоутворення на підгрупи: перша – флейтові, друга – язичкові і третя – мундштучні або амбушурні. В експозиції представлені такі духові інструменти, як іграшка-свищик «Цап», іграшка-свищик

дерево, слонова кістка. На грифі інкрустований герб І. Мазепи. 800 x 671 3. Речовий експонат. Цитра. Початок XX ст. Німеччина. Дерево, метал, слонова кістка, перламутр. Надійшла до музею у 2004 р. 51 x 31 Чернігівський історичний музей ім. В. В. Тарновського Ид-610		«Свинка», сопілка-дводенцівка і басы ручні.
4		Г
1. Речовий експонат. Іграшка-свищик «Цап». 1990-ті рр. Єременко Л.Г. Приватна майстерня, м. Васильків Київської області. Глина, полива. 7,0 x 1,5 x 3,5 Чернігівський історичний музей ім. В. В. Тарновського Ик-897 2. Речовий експонат. Іграшка-свищик «Свинка». 1989 р. Майстер Бібік І. І., с. Олешня, Ріпкинський р-н, Чернігівська обл. Глина, полива. 5 x 8,3 x 4,3 Чернігівський історичний музей ім. В. В. Тарновського Ик-824 3. Речовий експонат. Сопілка-дводенцівка. Дерево; вирізування, видовбування, різьблення, випалювання. І пол. XX ст. Закарпатська обл. 32 x 6 НЦНК «Музей І. Гончара» КН-2235 4. Речовий експонат. Басы ручні, знайдені Ігорем Шрамком. XIX ст. Закарпатська обл., Рахівський р-н, с. Водиця. Дерево; вирізування, виточування, свердлення 98 x 54 Національний музей народної архітектури та побуту України МІ-64		Інша, також давня група має назву мембранні музичні інструменти, джерелом звука у яких є натягнута перетинка (мембрана, наприклад шкіра), виникли вони після ідіофонів, з загальновідомих в експозиції представлені: барабан з тарілками й колотушкою, бубон, гребінь.

(Відповіді: 1 – Б; 2 – Г; 3 – А; 4 – В;)

Додаток 6. Історична довідка

Для ідентифікації народних музичних інструментів керуються трьома факторами: часу, простору і суспільним фактором. Згідно з фактором часу до народних музичних інструментів відносяться ті, що протягом певного історичного періоду використовувалися, виготовлялися і вдосконалювалися майстрами цього народу та придбали специфічний національний репертуар [73, с. 39]. За фактором простору народні музичні інструменти поділяють на

загальнонаціональні (наприклад: скрипка, бандура, колісна ліра, торбан, сопілка, окарина, бубон, барабан тощо) і регіональні (флюяра, дводенцівка, дуда, трембіта, теленка, дрімба, бугай (Гуцульщина); цимбали, флейта Пана (Буковина); труба (лігава), сопілка-викрутка, дудка-колянка, ріжки (Полісся) та ін.) [62]. Вагомим є і суспільний фактор, тому що у кожній верстві населення були власні традиційні інструменти, які також використовувалися у сфері народної музики. Наприклад, серед дворянства були поширені столоподібні гуслі і торбан, серед духовенства – гуслі-псалтир, а у козацької старшини було престижним грати на торбані та акомпанувати ним кобзарський репертуар [75, с. 45].

Спроб класифікувати музичні інструменти було багато, але зупинемось на послідовності розгляду, залежно від джерела звука: самозвучні, перетинкові, струнні та духові. Найдавніша група – самозвучні або ідіофони (від гр. *ídios* – власний, своєрідний і *φωνή* – звук) – це музичні інструменти, джерелом звука яких є сам корпус інструмента або його частина. Вони найдавніші та найпростіші музичні інструменти, їх попередники – кам'яні, кістяні, дерев'яні знаряддя давнього кам'яного віку, що слугували людям для подачі сигналів [30, с. 51]. До давніх самозвучних інструментів належить багато побутових речей, наприклад – підкова, рубель, дошка, металева рейка, дзвінок тощо. Ударом в рейку, дзвін повідомляли про повінь або пожежу, збирали людей для оголошення указів та повідомлень, калатала та дзвіночки прив'язували до шиї домашньої худоби [85, с. 101]. Невеликі дзвіночки, калатала, деркачі, бубончики, тріскачки функціонували як обереги, а великі дзвони були предметом культових обрядів. Велика кількість самозвучних інструментів виступали як супровід танців. Саме ідіофони найяскравіше підкреслюють думку, що музика виникла в процесі праці. З давніх-давен від самого початку музика супроводжувала людей. Махаючи торохкалом сторож сигналізував – він не спить, а бубончики супроводжували дзвоном швидкі брички. Навіть підкова знайшла своє місце у музиці. Дзвін з меншими

«братами» дзвінком і дзвіночком гармонійно влились у повсякденне життя людини. Друге музичне життя було даровано і рубелю з качалкою.

Наступна група – перетинкові – це музичні інструменти, джерелом звука яких є натягнута перетинка або мембрана (від лат. Membrana – шкірка, перетинка, наприклад шкіра, міхур або синтетична плівка). Основа мембранофонів – литаври, барабан, бубон, також до перетинкових відносяться: бугай (бербениця), гребінець, очеретяна цівка. Ці інструменти виникли після ідіофонів, наприклад, найпримітивніші тамбурини, були чи не найпершими рукотворними інструментами [60, с. 222-223]. З часів Київської Русі перетинкові інструменти стали відомі в Україні, ними користувалися і скоморохи, що викликало осуд церкви, і водночас військові – як сигнальними – ударами у бубни підтримували зв'язок між загонами та наводили страх на ворога. У XV–XVI ст. барабани і литаври відбирають собі військові функції бубнів, причому литаври в Україні були не тільки військовим знаряддям а насамперед священною річчю – клейнодами Запорозької Січі. У XVIII ст. литаври та барабани ввійшли до складу оркестрів великих магнатів і дворян. Окремою підгрупою перетинкових є мирлитони, або «наспівні барабани» – вони не творять «своїх» звуків а тільки підсилюють людський голос, трансформують його [66, с. 247]. Перетинкові музичні інструменти залишили глибокий слід в пам'яті українського народу.

Первісні самозвучні, мембранні і духові інструменти мали практичне призначення із самого початку, і вже пізніше люди користувалися ними для задоволення своїх естетичних потреб. На противагу ним – струнні інструменти або хордофони були зроблені виключно для задоволення естетичних потреб [70, с. 165]. Починаючи з часів Старого Завіту і закінчуючи сьогоденням наш слух радіє коли чує перебори гусел, які на території Київської Русі згадуються у «Слові о полку Ігоревім», але час не основна міра. Ввін є випробуванням, пройшовши через яке інструмент стає народним, тож подивимось чи витримає це випробування козобас... Назва

стунного інструменту гудок, вводить в оману, його звук істотно відрізнявся своєю тривалістю та тембром – а ще він, доречі, одним з найдавніших стунних інструментів. Його зображення є на фресці Софійського собору (як мінімум XI ст.) [59, с. 89]. Ліра, кобза, бандура та менш відомий торбан – взагалі становлять важливий пласт української музики. Кобзарі, бандуристи, лірники – носії етнічної та історичної пам'яті вже довгі віки [83, с. 156]. Королева музики скрипка, басоля, ексцентричний козобас, цимбали – усі вони вагома частка українського і світового музичного мистецтва [36]. Ще нещодавно, Україна на виробничому рівні виготовляла бадрури та інші народні музичні інструменти на Чернігівській фабриці музичних інструментів, але нажалі у 2000 р. вона збанкрутувала і зачинилася, а музейне зібрання фабрики, після тривалої тяжби було передано до Чернігівського історичного музею ім. В. В.Тарновського [48].

І остання група музичних інструментів – духові або аерофони (від гр. *αἴρ* – повітря, *φωνή* – звук), вони зустрічаються в археологічних знахідках епохи палеоліту – наприклад, дудки з раковин, кісток, рогів та зубів тварин, стовбурів пустотілих рослин, тоді виникли первісна флейта, труба, труба-раковина. Але це були не музичні інструменти а лише знаряддя, що утворюють звук [33, с. 59]. Аерофони мали шумову та сигнальну функцію в організації праці людей, в магічних обрядах або були приманками при полюванні на птахів і звірів. В епоху неоліту відбувся процес перетворення звукових знарядь у музичні інструменти. [36] Духові музичні інструменти поділяються за принципом звукоутворення підгрупи: флейтові, язичкові і мундштучні. Перша – флейтові або лабіальні (від лат. *Labialis* – губний) – фрілка, теленка, сопілка, флейта Пана (свиріль), денцівка, окаріна, свистулька та ін. Друга підгрупа – язичкові, вони поділяються на інструменти з язичком, що б'ється (кларнет, волинка, ріжок та ін.), і язичком, що проскакує (гармоніка, баян, акордеон), а ще бувають з одинарним язичком і з подвійним. Третя підгрупа – мундштучні (від нім. *Mund* – рот,

Stuck – частина, кусок), або амбушюрні, в них вібратор це губи виконавця. Духові інструменти грали велику роль у житті українців. Теленка, фрілка, зубівка, денцівка чарують нас своїми мелодіями, трембіта і лігава лунають з Карпат, сурма, ріжок, свистунець і окарина миттю піднімають настрій своїми звуками [82, с. 30, 301, 371]. Труба так і кличе в бій славних захисників України.

Музичні інструменти були постійним супутником українців у мирній праці, оборні та побуті. Люди вірили, що музика захищає від нечистої сили, сну недоброго та зурочення, вони знали спеціальні магічні награвання, які забезпечували дитині здоров'я, ґрунту родючість а худобі плодючість. Труба, ріг, трембіта, дзвін, било, тріскачка виконували комунікативну функцію. Вони були засобом зв'язку між чабанами, застосовувалися для передачі умовних сигналів – наближення ворога або стихійне лихо. Такі інструменти, як скрипка, колісна ліра, цимбали, сопілка, трембіта, бубон були невід'ємною частиною різних ритуалів [58, с. 38, 56, 91]. В пастуших награваннях приймали участь сопілка, денцівка, флюяра, теленка, флейта Пана та ін. Світські і календарні свята та обряди супроводжувалися, маршовою музикою, танцювальною і пісенно-інструментальною музикою.

Давнє мистецтво було синкретичним. Тому не викликає подиву те, що музика, танець і спів сприймалися, як одне ціле, воно мало велике значення для тогочасних людей [25]. Магічний танець-ритуал келушарій з Балкано-Карпат виконували тільки посвячені чоловіки (від 7 до 11), які збираються раз в рік напередодні Русалій. У гуцулів присутній подібний магічний танець – аркан – священний гуцульський танець ініціації [81]. Цей же мотив є й у гуцульській легенді – щоб навчитися добре грати («стати над усіма»), музикант повинен у ніч на Івана Купала зійти на високу гору і роздягнувшись, грати без упину аж до ранку, і лише тоді він здобуде магічний дар. Донедавна у гуцулів ще зберігався поховальний обряд, коли видатним музикантам (разом з побутовими речами), клали до могили їх

інструменти, цей обряд перегукується з церемонією поховання сківських царів [71]. В українському середньовіччі функції музичного інструмента простежуються в обряді русалій, який об'єднує аграрну весняну магію та культ предків. Навіть усі билинні богатирі – Ілля Муромець, Олексій Попович, Садко – гарно грали на музичних інструментах.

Продовжувачами чарівної музики тих часів стали напівпрофесійні музиканти народний ансамбль троїста, який був бажаним гостем на будьякому святі і до речі зберігся до нашого часу. Його так назвали тому, що в склад троїстих музик входять три виконавці: скрипач, цимбаліст та бубніст – в західних областях України, і скрипка, басоля і бубон – в центральних [76]. Про троїсту музику гуцули створили чудову, глибоко поетичну легенду. Точних відомостей про те, коли виник цей ансамбль, немає, але перші згадки про нього зустрічаються ще в кінці XVIII – початку XIX ст. Поряд з народною троїстою музикою ще на початку XIX ст. були оркестри кріпаків [80]. Музиканти поміщицьких оркестрів (вихідці з села) спілкувалися з троїстими музиками і це сприяло взаємним запозиченням, обміну репертуаром та знайомству з новими техніками виконавства. Внаслідок цього в репертуарі троїстої з'явилися вальси, мазурки, кадрили, менуети і навіть полонези. Загалом кріпацькі оркестри сприяли розвитку народної інструментальної музики. Після скасування кріпацтва багато музикантів з поміщицьких оркестрів залишилося в своїх селах і об'єдналися в невеличкі ансамблі.

Наступних творців української музики можна віднести до найважливіших, адже кобзарство – феномен українського народу. Кобзарі – особлива каста українського суспільства, що пристосували до християнської релігії елементи давньоукраїнського язичництва. У козацькому війську навіть була окрема каста козаків-кобзарів, які піднімали героїчний дух війська грою на кобзі-бандурі, які були, перш за все – інструментами кобзарської, билинно-думної традиції [50]. Кобзарство не має аналогу у світовій музичній

культури. Своїм корінням воно сягає у часи Київської Русі, наприкінці XIX – початку XX ст. дослідники вказують на тісний зв'язок кобзарсько-думного мистецтва і давньоруської гусельно-билинної традиції [77]. У XVI ст. з утворенням Запорозької Січі і потім її перетворенням у військово-політичний центр, кобзарство стає невід'ємною частиною побуту козацтва, кобзарів-бандуристів навіть запрошували придворними музикантами до Польщі, Росії. Але – кобзарі – професіональні українські народні співці – творці, виконавці і хранителі героїчного епосу, релігійних та моралістичних піснеспівів, у своїй творчості вони утверджують національно-патріотичну ідею українського народу і дотримуються вікових кобзарських звичаїв та обрядів [60, с. 112-119]. А бандуристи – це професіональні музиканти і аматори, що на бандурі акомпанують власному співу або виконують різноманітну (народну та створену композиторами) інструментальну музику.

Особливу функцію в житті українського народу відігравали церковні дзвони, вони кликали людей на церковну службу, супроводжували свята, сповіщали про важливі події, були маяком для подорожніх, що заблукали в негоду, закликали народ до захисту вітчизни... Згідно з релігійним обрядом кожна деталь дзвона мала символічне значення [42, с. 10]. Існують легенди про те, що раптом якийсь дзвін сам починав дзвонити, коли треба було зняти тривогу, або навпаки відмовлявся. Цікаву легенду про дзвін із українських народних переказів записав О. Кобець [42]. В ній розкривається значимість та сакральність, яку, в очах народу, має дзвін. Простеживши зародження та з'ясувавши первинні функції українських музичних народних інструментів, можна впевнено зробити висновок, що вони здебільшого мали сакральне значення. Місце де пересічна людина може побачити на власні очі музичні народні інструменти минулих епох є музеї.

4. Документальна основа виставки «Музична Україна»

Додаток 7. Соціологічне дослідження

Вивчення соціального статусу та освітнього рівня відвідувача музею, його інтересів і культурних переваг – це найважливіше завдання вдосконалення комунікаційних процесів в музеї. Без соціологічного опитування не обходиться жодне соціологічне дослідження. В останні десятиліття в умовах ринкової економіки в сферу музейного управління впроваджується інструментарій таких наук, як економіка і управління, формуючи ще одну суміжну дисципліну - музейний менеджмент. Також стали проводитися і соціально-психологічні дослідження, спрямовані на вивчення особливостей процесу мислення і сприйняття в специфічних умовах музею, а також проблем психологічного впливу музею і його архітектурно-художнього рішення на сучасну людину.

Під час розробки програми введення виставки "Музична Україна" у систему музейної комунікації було проведено соціологічне опитування, в ході якого було виявлено постійну групу для співпраці. Для його реалізації першого етапу було проведено анкетування серед 30 респондентів (широке коло відвідувачів Чернігівського обласного історичного музею ім. В. В. Тарновського). Опитування проводилося для виділення певної групи респондентів, ця група буде приймати участь у презентіції виставки "Музична Україна". Анкета складається з 17 питань, які мають варіанти закритих, напівзакритих та відкритих варіантів відповідей [46].

1. Ваша стать:
 - о чоловіча (12)
 - о жіноча (18)
2. Ваш вік:
 - о до 18 років (8)

o 18-24 (9)

o 25-34 (4)

o 35-50 (4)

o від 50 років (5)

3. Ваше основне заняття:

o вчусь у школі (6)

o студент вищого або середнього навчального закладу (5)

o робочий промисловості, фахівець технічного профілю (0)

o працівник освіти, культури, охорони здоров'я та ін. (3)

o працівник фінансової, економічної сфери (1)

o військовослужбовець, працівник правоохоронних органів та ін. (0)

o працівник торгівлі, сфери обслуговування (3)

o підприємець, фермер (4)

o займаюся домашнім господарством (5)

o тимчасово не працюю, шукаю роботу (1)

o непрацюючий пенсіонер (2)

o інше: _____

4. Як часто ви відвідуєте музеї?

o раз в місяць (5)

o раз у півроку (15)

o раз на рік (10)

o інше: _____

5. З якою метою Ви відвідуєте музеї?

- о культурне дозвілля (16)
- о подивитися нову виставку (6)
- о в освітніх цілях (підкреслити – загальноосвітня/спеціалізована екскурсія) (2)
- о познайомити своїх гостей/друзів з музеєм (1)
- о відпочити (2)
- о туризм (3)
- о інше: _____

6. Що Вас не приваблює в музеї?

- о нудні екскурсії (13)
- о не актуальні виставки (6)
- о експозиції, які не змінюються (11)
- о інше: _____

7. Які теми виставок / факультативів Вам були б цікаві? Наприклад, технічні, історичні, меморіальні (персоналії), краєзнавчі та ін.

(Більшість респондентів обрали мистецькі в краєзнавчі виставки)

8. В яких заходах Ви б узяли участь?

- о квест (7)
- о вікторина (4)
- о тематична класична екскурсія (3)
- о екскурсія-концерт (5)
- о екскурсія-прогулянка (6)

о спектакль-екскурсія (5)

о інше: _____

9. Які з музейних зустрічей Ви б відвідали?

о факультативи (3)

о майстер-класи (6)

о дискусійний клуб (3)

о презентації (11)

о науково-популярні лекції (7)

о інше: _____

10. Що Вас привабило відвідати музей?

о реклама (банери, постери), в тому числі реклама в інтернеті (5)

о віртуальна екскурсія по музею (6)

о вебінари (7)

о СМІ (6)

о групи в соціальних мережах (6)

о інше: _____

11. Чи є щось, що Ви хотіли б змінити в роботі музею?

(Більшість респондентів хотіли змінити застарілі постійні експозиції на більш актуальні)

12. Чи було б цікаво Вам відвідати музей музичних інструментів?

о так, цікаво (16)

о ні, але відвідав би (9)

о ні, не цікаво (5)

- o інше: _____
13. Яку музику Ви слухаєте?
- o Поп музика (7)
 - o Рок (8)
 - o Хіп хоп (4)
 - o Реп (6)
 - o Джаз (1)
 - o Інструментальна музика (3)
 - o Етнічна (народна) музика (1)
 - o інше: _____
14. Як часто ви відвідуєте концерти/культурні заходи?
- o раз у тиждень (3)
 - o раз на місяць (12)
 - o раз у півроку (5)
 - o раз на рік (10)
 - o інше: _____
15. Чи порекомендуєте Ви своїм друзям і знайомим музей музичного профілю?
- o Так (23)
 - o Ні (7)
16. Яким музичних інструментах Ви віддаєте перевагу?
- o інструменти симфонічного оркестру (9)
 - o електронні інструменти (13)

о українські народні музичні інструменти (8)

о інші: _____

17. Яким способом в Інтернеті Ви б хотіли отримувати інформацію про заходи та виставки музею?

о офіційний сайт музею (5)

о Instagram (9)

о Група Facebook (8)

о Twitter (2)

о поштова розсилка (4)

о афіші новинних порталів (2)

о інше: _____

Таким чином, проаналізувавши відповіді респондентів було виділено групу з 10 респондентів (серед яких 6 жінок і 4 чоловіків віком від 18 до 24 років) які найчастіше відвідують музеї і виявили найбільшу зацікавленість у темі. Саме вони будуть складати фокус-групу якій будуть представлені презентації виставки "Музична Україна".

Додаток 8. Перелік музейної продукції

Актуальність музейних сувенірів стає все більшою в професійнім середовищі, просліджуються тенденції виготовлення сувенірів до великої виставки (окрім основної колекції музею). Сувенірами, як правило є різні предмети на які наноситься зображення з колекції музею (наприклад кольоровий УФ-друк). Найпопулярнішими музейними сувенірами є: різноманітні магніти, листівки, наклейки, щоденники, календарі та ін. друкована продукцію (в т. ч. книги і каталоги). Асортимент сувенірів у музеях орієнтується на різну аудиторію: від школярів до ділових людей. Це,

наприклад усілякі предмети декору, друкована продукція, користі сувеніри та ін.

№	Вид	Назва	На кого розраховано	Засоби реалізації
1.	Календар	«12 місяців української музики»	Дорослі, студенти, пенсіонери	Продаж в сувенірних крамницях, інтернеті,
2.	Сумки шопери	«Троїсті музики», «Вінок Івана Купала», «Земле моя», «Кобзар», «гуцульські мотиви» та ін.	Дорослі, студенти, старший шкільний вік	Продаж в сувенірних крамницях та інтернеті
3.	DVD фільм	«Українське Бароко або славетна музична історія»	Молодший та середній шкільний вік	Продаж в інтернеті, сувенірних крамницях, відео-магазинах
4.	Книга	«Естетика музичного мистецтва України» Савенко О.	Дорослі, студенти	Продаж в книжкових магазинах, інтернеті, сувенірних лавках
5.	Магніти	«Козак Мамай», «Цимбали», «Сопілочка», «Бандура», «Свищік Цап», «Свищік Свинка», «Русалка», «Скіф», «Дзвіночок» та ін.	Молодший, середній та старший шкільний вік	Продаж в сувенірних крамницях, інтернеті,

Додаток 9. Перелік нетрадиційних форм музейної комунікації

Нетрадиційні форми Системи музейних комунікацій – це різні види спілкування музею з відвідувачами, основною метою яких є викликати інтерес публіки до тематики виставки та музейної діяльності розважаючи і в той же час розважаючи їх творчі якості [40].

№ п/п	Назва	Цілі і задачі	Учасники	Аудиторія	Технологічне обслуговування
1.	Фольклорний спектакль «Вінок Івана Купала»	Ціль: ознайомити відвідувачів з традиціями літньої календарної обрядовості українців. Задачі: - популяризувати музейні експонати; - познайомити з святкуванням	Музейні співробітники, актори ХНАТОБа, студенти – театralи та студенти – музеєзнавці Харківської державної академії	Широка аудиторія	Меблі: столи, стільці Платформа для сцени Цифрове піаніно Yamaha Аудіо та відео апаратура: колонки, підсилювач,

		Івана Купала у різних регіонах України; - занурити відвідувачів в театральну виставу.	культури, відвідувачі музею.		мікрофони, мікшерна консоль, проектор. Костюми та реквізити акторів
2.	«Зозулька»: майстер клас з ліплення та гри на глиняній музичній іграшці	Ціль: ознайомлення із окарينوю, як частиною музичної спадщини України Задачі: - відвідування виставки «Музична Україна» - ознайомлення з тим як робили окарини в давнину; - урок ліплення та гри на окарині.	Музейні співробітники, відвідувачі музею.	Широка аудиторія	Меблі: столи, стільці Аудіо та відео апаратура: колонки, бездротовий мікрофон, проектор Матеріали для майстер класу: глина, інструменти, фарби; готові окарини
3.	Музейне свято-квест «Музична шкатулка»	Ціль: познайомити з народним музичним виконавством України. Задачі: - зацікавити відвідувачів досягненнями українських музикантів; - популяризувати музичну культуру України; - дати поштовх для подальшого творчого розвитку.	Музейні співробітники, музиканти, музеєзнавці, актори ХНАТОБа, студенти – театralи та студенти – музеєзнавці Харківської державної академії культури, школярі, творчі спілки, відвідувачі музею.	Молодший та середній шкільний вік	Меблі: столи, стільці Платформа для сцени Цифрове піаніно Yamaha Аудіо та відео апаратура: колонки, мікрофон зі стойкою, проектор, світлова система, Костюми та реквізити акторів
4.	Музейний фестиваль «Козаки і кобзи»	Ціль: демонстрація матеріальної та духовної спадщини кобзарів і бандуристів. Задачі: - відвідати виставку «Музична Україна»; - прослідкувати роль кобзи у	Музейні співробітники, музиканти, етнографи, культурологи, музеєзнавці, творчі спілки, студенти – театralи та студенти –	Широка аудиторія	Меблі: столи, стільці, стени Платформа для сцени Цифрове піаніно Yamaha Аудіо та відео апаратура: колонки, мікрофони,

		козацькому житті; - популяризувати музичну спадщину України.	музеєзнавці ХДАК, творчі навчальні заклади, відвідувачі музею.		проектор, світлова система, Костюми та реквізити акторів
5.	Фестиваль-конкурс «Сім нот музики»	Ціль: залучити відвідувачів музею до реконструкції давнього гуцульського обряду музичної ініціації. Задачі: - популяризація виставки - ознайомлення з культурним надбанням українців в музичних традиціях; - занурити відвідувачів у традицію обряду музичної ініціації.	Музейні співробітники, музеєзнавці, музиканти, студенти – музеєзнавці Харківської державної академії культури, культурологи, етнографи, відвідувачі музею, всі бажаючі.	У конкурсі приймають участь відвідувачі, що досягли 16 років і вміють грати на музичному інструменті (інструмент при собі)	Меблі: столи, стільці, стенди Платформа для сцени Цифрове піаніно Yamaha Аудіо та відео апаратура: колонки, мікрофон зі стойкою,

Додаток 10. Перелік екскурсійної тематики

Екскурсія – це методично продуманий показ визначних місць або пам'яток історії і культури, тобто того, що знаходяться перед очима екскурсантів, а також подій, пов'язаних з цим [35].

№ п / п	Назва теми екскурсії	Вид (по місцю проведення)	Тип (по характеру тематики)	За цільовим направленням	Жанр	Аудиторія
1	«Музика у повсякденному житті – від підкови до бандури»	Внутрішня	Спеціалізована	Методична	Екскурсія-консультація	Музейні працівники та ін.
2	«Струнні музичні інструменти – з давнини у сучасність»	Комплексна	Оглядова	Загально-освітня	Екскурсія-концерт	Широке коло відвідувачів
3	«Народне та	Внутрішня	Тематична	Загально-	Екскурсія-	Широке коло

	професійне музичне виконавство України»			освітня	фестиваль	відвідувачів
4	«Кобза, бандура, торбан – історія виникнення і побутування»	Внутрішня	Тематична	Навчальна	Екскурсія- семінар	Студенти – музеєзнавці, студенти- мистецтво- знавці
5	«Стрічання весни піснею»	Зовнішня, Музей "Пирогово", Київ.	Оглядова	Загально- освітня	Екскурсія- прогулянка	Молодший та середній шкільний вік

6. Додаток 12. Афіша виставки

**МУЗИЧНА
УКРАЇНА**

ВІДКРИТТЯ ВИСТАВКИ

КОЛИ: 26 ЧЕРВНЯ 2022 РОКУ
ДЕ: ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ІСТОРИЧНИЙ МУЗЕЙ ІМ. В.В. ТАРНОВСЬКОГО.
О КОТРІЙ: 14:00

- ДІЗНАТИСЬ БІЛЬШЕ: [MYZ.UKRAINE.COM](https://myz.ukraine.com)
- +380 994640022

7. Додаток 13. Сувенірна продукція

КАЛЕНДАР 2021

СІЧЕНЬ							ЛЮТИЙ							БЕРЕЗЕНЬ								
ТК	ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ТК	ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ТК	ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	НД	
1				1	2	3	4	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	
2	4	5	6	7	8	9	10	7	8	9	10	11	12	13	14	11	8	9	10	11	12	13
3	11	12	13	14	15	16	17	15	16	17	18	19	20	21	12	15	16	17	18	19	20	21
4	18	19	20	21	22	23	24	22	23	24	25	26	27	28	13	22	23	24	25	26	27	28
5	25	26	27	28	29	30	31								14	29	30	31				

КВІТЕНЬ							ТРАВЕНЬ							ЧЕРВЕНЬ								
ТК	ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ТК	ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ТК	ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	НД	
14				1	2	3	18						1	2	23	1	2	3	4	5	6	
15	5	6	7	8	9	10	11	3	4	5	6	7	8	9	24	7	8	9	10	11	12	13
16	12	13	14	15	16	17	18	10	11	12	13	14	15	16	25	14	15	16	17	18	19	20
17	19	20	21	22	23	24	25	17	18	19	20	21	22	23	26	21	22	23	24	25	26	27
18	26	27	28	29	30			22	24	25	26	27	28	29	30	27	28	29	30			
								23	31													

ЛИПЕНЬ							СЕРПЕНЬ							ВЕРЕСЕНЬ								
ТК	ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ТК	ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ТК	ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	НД	
27				1	2	3	31							34								
28	5	6	7	8	9	10	32	2	3	4	5	6	7	8	35	4	7	8	9	10	11	12
29	12	13	14	15	16	17	33	9	10	11	12	13	14	15	36	13	14	15	16	17	18	19
30	19	20	21	22	23	24	34	16	17	18	19	20	21	22	37	20	21	22	23	24	25	26
31	26	27	28	29	30	31	35	23	24	25	26	27	28	29	40	27	28	29	30			
							36	30	31													

ЖОВТЕНЬ							ЛИСТОПАД							ГРУДЕНЬ								
ТК	ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ТК	ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ТК	ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	НД	
40				1	2	3	45	1	2	3	4	5	6	7	49							
41	4	5	6	7	8	9	10	46	8	9	10	11	12	13	14	50	6	7	8	9	10	11
42	11	12	13	14	15	16	17	47	15	16	17	18	19	20	21	51	13	14	15	16	17	18
43	18	19	20	21	22	23	24	48	22	23	24	25	26	27	28	52	20	21	22	23	24	25
44	25	26	27	28	29	30	31	49	29	30						1	27	28	29	30	31	

